

RAPORT

PRIVIND PERCEPȚIA CETĂȚENILOR DESPRE PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

IULIE 2022

Vocea noastră contează!

EDITOR

Asociația Asistență și programe pentru dezvoltare durabilă – Agenda 21

Proiect derulat de:

RAPORT PRIVIND PERCEPȚIA CETĂȚENILOR DESPRE PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Vocea noastră contează!

Editor: Asociația Asistență și programe pentru dezvoltare durabilă - Agenda 21

Iulie 2022

Proiect derulat de:

CUPRINS

CONTEXT | pag. 3

REFERINȚE METODOLOGICE | pag. 3

DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI | pag. 5

RESURSE ȘI FACTORI | pag. 9

ATITUDINI ȘI CONTRIBUȚII | pag. 11

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI | pag. 17

ANEXA 1 | pag. 21

CHESTIONAR PRIVIND PERCEPȚIA CETĂȚENILOR DESPRE PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

ANEXA 2 | pag. 25

TABELE ȘI REPREZENTĂRI GRAFICE

ANEXA 3 | pag. 41

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

CONTEXT

Studiul de referință a fost realizat de către Asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă - Agenda 21 în cadrul proiectului "Vocea noastră contează!", după derularea unui sondaj de opinie¹ - în municipiile București, Buzău și Râmnicu Sărat - care a vizat explorarea opiniilor cetățenilor despre persoanele cu dizabilități în general, specific pentru persoanele cu dizabilități de vedere și auz, din comunitățile menționate. Scopul consultării este acela de promovare și afirmare a drepturilor omului pentru categoriile vulnerabile menționate, din perspectiva unor deziderate și valori comunitare (cunoaștere, conștientizare, recunoaștere, toleranță, susținere). Corelativ, obiectivele cercetării vizează identificarea nivelului de conștientizare a nevoilor și drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și validarea importanței unor propuneri menite să contribuie la respectarea acestor drepturi, în vederea afirmării sociale și fundamentării unor practici/ politici adecvate categoriilor de referință.

Deși studiul are un caracter descriptiv-exploratoriu, rezultatele acestuia sunt relevante, reflectând percepția cetățenilor chestionați despre persoanele cu vulnerabilități, drepturile lor, cu accent pe grupurile țintă vizate în proiect.

REFERINȚE METODOLOGICE

Potrivit cererii de finanțare, activitatea de cercetare s-a derulat cu sprijinul a 25 de voluntari, care au fost instruiți atât în ceea ce privește completarea chestionarelor, cât și în vederea introducerii datelor (cu 2 alternative: foaie de colectare Excel, sau bază de date online, prin accesarea unor link-uri dedicate). Chestionarul a fost aplicat unui număr de 1.213 de cetățeni din cele 3 locații: București, Buzău și Râmnicu Sărat, studiul fiind realizat prin anchetă pe bază de interviu². Eșantionul rezultat este unul de disponibilitate, constituit din populație adultă (18+) care au interacționat cu voluntarii. În distribuția chestionarelor s-a încercat respectarea regulii proporționalității (în funcție de mărimea județelor implicate în proiect, după populație - dar și de disponibilitatea operatorilor de interviu pe perioada colectării datelor), eventualele ajustări fiind dictate de disponibilitatea voluntarilor și restricțiile specifice perioadei pandemice. Structurat pe 3 dimensiuni de cercetare (drepturile persoanelor cu dizabilități, resurse și factori, atitudini și contribuții), chestionarul include aspecte care să reflecte opinia cetățenilor cu privire la persoanele cu dizabilități, drepturile lor și propuneri pentru prevenirea încălcării drepturilor. Pe lângă acestea, chestionarul mai cuprinde și un set de date sociodemografice³, utile atât în dezvoltarea unor statistici descriptive, cât și testarea unor ipoteze de lucru și construirea unor profile/ tipologii, după caz - prin apel la statistici inferențiale.

În vederea facilitării colectării datelor, chestionarul are preponderent întrebări închise - cu excepția ultimei întrebări care are rolul de a prelua propuneri menite să contribuie la prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Calitatea datelor colectate (de exemplu, dată de acuratețea și sinceritatea răspunsurilor, fidelitatea itemilor, fiabilitatea scalelor de măsurare) influențează indubitabil valoarea și relevanța studiului. Pornind de la această premisă, au existat 2 preocupări majore, legate

¹ Realizat pe un eșantion neprobabilistic de 1213 de persoane cu vârsta de 18 ani și peste.

² Vezi Anexa 1.

³ Vezi Anexa 3.

de: (1) înțelegere a chestionarului (a întrebărilor, termenilor utilizați - în acord cu caracteristicile populației statistice investigate), respectiv (2) validare a calității „măsurătorilor” efectuate. Fără a intra în detalii de ordin metodologic, precizăm că:

1. Prima preocupare a fost gestionată prin includerea de explicații după fiecare întrebare (în chestionar), respectiv prin includerea unor definiții sau exemple, după caz (plasate ca note de subsol în cadrul chestionarului).
2. Cealaltă asumare metodologică s-a operaționalizat prin aplicarea unor teste statistice specifice (de concordanță, de fidelitate a itemilor etc.).

În fine, valoarea unui studiu pornește de la înțelegerea lui și este validată de calitatea concluziilor și recomandărilor rezultată. În privința înțelegerii, studiu asigură coerența structurală (conform dimensiunilor de cercetare predefinite în chestionar), datele tehnice/ statistice fiind reprezentate (sintetic, numai cele relevante) în Anexe; interpretarea rezultatelor (format text) este prietenoasă și accesibilă unui câmp larg de utilizatori. Chiar și datele statistice primare (de regulă, valori absolute și relative, adică numere sau frecvențe, după caz, respectiv procente) sunt trecute între paranteze; similar, valorile asociate unor teste statistice sunt trecute între paranteze sau ca note de subsol (de regulă, coeficienți și pragul de semnificație) - fără a mai fi evidențiate tabelele aferente analizelor sau testelor comparative sau de corelație - fiind evidențiate preponderent acele teste semnificative statistic (acolo unde corelațiile sau diferențele, după caz, sunt semnificative). Având în vedere că ponderea nonrăspunsurilor este nesemnificativă și nu afectează calitatea cercetării, valorile procentuale se raportează preponderent⁴ numai la răspunsurile valide (deci fără nonrăspunsuri). În fine, enumerările/ fluxurile de mențiuni sunt ordonate - crescător sau descrescător - în funcție de relevanța fiecărei întrebări care face obiectul interpretării.

La rândul lor, tabelele și reprezentările grafice evidențiate în Anexa 2 facilitează înțelegerea studiului - datorită reprezentării vizuale al constatărilor statistice. În acest context, au fost operate inclusiv recodificări, cu menținerea fidelității scalei de măsurare⁵.

Concluziile și recomandările finale se fundamentează pe datele rezultate din teren - apelul la statistici descriptive și inferențiale fiind extrem de valoros.

Datele din teren au fost colectate într-o bază de date (și ulterior validate, prin intermediul mai multor chei de validare: după număr chestionar și codul aferent respondentului, după machete de distribuție a chestionarelor la nivel teritorial, după analiza răspunsurilor valide etc.). Baza finală de date exportate au fost ulterior prelucrată (statistici descriptive - Excel; statistici inferențiale - S.P.S.S. - *Statistical Package for the Social Sciences*).

Pentru alte detalii de ordin metodologic, poate fi consultată *Metodologia activității de cercetare* - aferentă acestui studiu (livrabil distinct).

⁴ Pot exista și situații particulare în care nonrăspunsurile sunt analizate distinct, dacă analizele de referință sunt relevante pentru studiul nostru (de exemplu, în situația în care nefurnizarea răspunsului semnalează necunoașterea unui fenomen/ proces/ situații sociale etc.).

⁵ De exemplu, în cazul scalelor ce măsoară nivelul de acceptare/ toleranță - conform cerințelor aferente întrebării nr. 9

DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

În general, drepturile persoanelor cu dizabilități sunt puțin cunoscute de către persoanele chestionate (13% - deloc/ în foarte mică măsură). Cea mai relevantă este însă ponderea acelor care indică un grad relativ de cunoaștere (într-o oarecare măsură - 42,6%).

Pe de altă parte, 1 din 5 respondenți cred că au o cunoaștere adecvată în ceea ce privește drepturile persoanelor cu dizabilități (aproximativ 19,7% - într-o mare/ foarte mare măsură). Mai trebuie adăugat faptul că rata nonrăspunsurilor este foarte redusă (0,3%).

În concluzie, slaba cunoaștere a drepturilor persoanelor cu dizabilități se fundamentează pe ponderea celor care au indicat un nivel de cunoaștere scăzut (deloc/ foarte mică măsură/ mică măsură) și relativ (într-o oarecare măsură) - cumulând 80,3% din totalul răspunsurilor valide.

În profil sociodemografic s-a constatat că nivelul de cunoaștere:

- este mai ridicat în cazul tinerilor (persoane sub 30 de ani);
- este mai ridicat în cazul persoanelor inactive (elevi/ studenți/ casnice/ pensionari etc.);
- nu este asociat cu nivelul de educație al persoanelor chestionate (absența unei corelații semnificative statistice);
- în profil teritorial este mai ridicat în București, dar mai scăzut în Buzău și în Râmnicu Sărat.

Pe de altă parte, participanții la sondaj cred mai degrabă că persoanele cu dizabilități întâmpină dificultăți în a-și afirma drepturile lor în societatea românească. Astfel, 35,7% cred că persoanele cu dizabilități nu își pot afirma adecvat drepturile lor în societatea românească (cumulând opțiunile “*deloc & în foarte mică & mică măsură*”), rata nonrăspunsurilor fiind ne semnificativă (0,16%).

Ca și în analiza anterioară (referitoare la gradul de cunoaștere a drepturilor persoanelor cu dizabilități), constatăm o pondere foarte ridicată a celor care au oferit un răspuns nedefinitiv (într-o oarecare măsură - circa o treime). Practic, această ambiguitate (indecizie în privința cunoașterii drepturilor și a posibilităților de afirmare a acestora) confirmă părerea generală referitoare la deficitul de afirmare socială.

Cu toate acestea, există și un segment al “optimiștilor”, al celor care cred că persoanele cu dizabilități își pot afirma drepturile lor în societatea noastră (opțiunile “*în mare sau foarte mare măsură*” cumulează aproximativ 30,4% din răspunsurile valide).

Prelucrarea datelor mai arată absența unei legături puternice dintre **cunoașterea adecvată a drepturilor** persoanelor cu dizabilități și **convingerea că aceștia au posibilități reale de a-și afirma și promova drepturile** în societatea românească⁶.

În profil sociodemografic s-a constatat că posibilitățile de afirmare ale drepturilor sunt percepute ca fiind mai ridicate:

- în opinia tinerilor chestionați (persoanele peste 30 de ani fiind mai sceptice);

⁶ Corelație slabă între variabilele aferente întrebărilor Q1 și Q2, varianța fiind circa 12,3%.

- după părerea persoanelor inactive;
- în cazul respondenților din Buzău și Râmnicu Sărat (dar mult mai scăzute în opinia persoanelor care locuiesc în București).

Cele mai mari contribuții la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități sunt datorate mediului educațional al persoanei cu dizabilități, atitudinii individuale și mediului familial.

Prin urmare, școala și familia pot constitui bariere în afirmarea persoanelor cu dizabilități în măsura în care ele nu-și exercită/ asumă sau nu își extind roluri care să contribuie realmente la afirmarea drepturilor de referință.

Pe de altă parte, s-a constatat că circa jumătate dintre respondenți cred că fiecare dintre cele 8 bariere predefinite contribuie - în mare sau foarte mare măsură - la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Cu toate acestea, analiza extremelor arată că diferențele sunt semnificative: mediul educațional al persoanei cu dizabilități (peste 58%) față de cercul social, altul decât cel familiar sau de rudenie (49,7%).

În condițiile în care a fost asigurată o bună fidelitate a itemilor⁷, ierarhizarea barierelor (mixtă sau cumulate - mare măsură/ mare și foarte mare măsură) indică importanța ridicată a fiecăreia dintre ele. Pe de altă parte, analiza factorială nu s-a validat, prin urmare abordarea trebuie realizată individualizat, pentru fiecare barieră în parte.

Considerarea mediului educațional ca variabilă dependentă validează⁸ un model de regresie liniară în care acesta depinde (în ordinea importanței) de:

- (1) mediul ocupațional al persoanei cu dizabilități (locul de muncă);
- (2) cercul social, altul decât cel familiar sau de rudenie;
- (3) mediul familial.

La rândul lui, chiar dacă are o importanță relativ redusă, mediul de rezidență (urban sau rural) este cel mai sensibil predictor al replicabilității modelului analizat aici.

Strict pentru eșantionul de respondenți, putem opera următoarele inferențe:

Dacă un mediu educațional inadecvat (al persoanei cu dizabilități) ar avea cea mai mare contribuție la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități

atunci

Calitatea mediului educațional depinde inclusiv de mediul ocupațional și de cercul de proximitate (rețele sociale informale și familie).

⁷ Cronbach's Alpha = 0,886 (deci peste pragul de 0,7).

⁸ Valoarea Sig. pentru testul Anova este sub pragul de semnificație.

În profil socio-demografic s-a constatat că:

- Persoanele sub 30 de ani alocă o importanță mai ridicată barierelor furnizate („alimentate” de): mediul familial/ ocupațional / cercul social - altul decât cel familiar sau de rudenie;
- Femeile alocă o contribuție mai mare fiecărei bariere care contribuie la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- Persoanele active sau ocupate acordă o importanță mai mare barierei reprezentate de atitudinea societății, în general;
- Prin raportare strictă la categoria persoanelor active sau ocupate, respondenții care lucrează în mediul privat alocă o contribuție mai mare barierei reprezentate de cercul social, altul decât cel familiar sau de rudenie (prin comparație cu evaluarea realizată de către persoanele care lucrează în sectorul public).

Referitor la nivelul de conștientizare al societății românești în ceea ce privește drepturile persoanelor cu dizabilități, s-a constatat că acesta se situează la un nivel relativ scăzut. Constatarea este susținută de următoarele argumente⁹:

- Circa 30% dintre respondenți cred că nivelul de conștientizare este unul foarte scăzut sau scăzut;
- În medie, 8,4% dintre participanții la sondaj nu au furnizat un răspuns la această întrebare;
- 30,3% dintre persoanele intervievate cred că acest nivel este relativ (nici scăzut, nici ridicat);
- Mai puțin de o treime dintre cei chestionați cred că nivelul de conștientizare este unul ridicat sau foarte ridicat (valoarea medie = 31,1%).

Analiza exclusivă a notelor acordate nivelului de conștientizare indică faptul că, în mod specific, drepturile ce vizează ocuparea și adaptarea locului de muncă, orientare și reconversie profesională au un nivel de conștientizare scăzut, așteptările fiind contrare - având în vedere actualitatea și importanța acestor drepturi. Astfel, față de alte drepturi (drepturi juridice, dreptul de a beneficia de anumite facilități fiscale), drepturile ce vizează ocuparea și calificarea/ formarea profesională sunt frecvent abordate în media, în proiectele finanțate din surse externe, în politicile sectoriale implementate prin intermediul serviciilor publice de ocupare. Pot exista 2 explicații complementare: (1) ponderea relativ scăzută a persoanelor ocupate în eșantion; (2) caracterul marginal al preocupărilor, dezbaterilor și politicilor **dedicate exclusiv ocupării persoanelor cu dizabilități**.

Pe de altă parte, cel mai scăzut nivel de conștientizare se înregistrează în privința dreptului de evaluare și reevaluare, prin examinarea la domiciliu, a persoanelor nedeplasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani. Acest lucru este explicabil prin faptul că este un drept specific (“tehnic”, strict normativ), cunoscut, probabil, numai de către persoanele care lucrează în domenii de incidență (asistență socială și/ sau juridică, protecția persoanelor cu dizabilități) sau au în proximitate (familie, rude, cerc de prieteni/ vecini) persoane cu dizabilități. De altfel, aici se constată și cea mai ridicată rată a nonrăspunsurilor (peste 11%).

⁹ Prin recodificare, scala a fost transformată într-una ordinală, unde: 1 = nivel foarte scăzut; 2 = nivel scăzut; 3 = nivel relativ (nici scăzut, nici ridicat); 4 = nivel ridicat; 5 = nivel foarte ridicat. În plus, fidelitatea itemilor este ridicată (Cronbach's Alpha = 0,929).

În fine, zona nonrăspunsurilor și a poziționărilor relative (nici scăzut, nici ridicat) semnalează că, de fapt, nu există problematizare/ reflecție socială în legătură cu drepturile persoanelor cu dizabilități. Prin urmare, nu există o preocupare, la nivel social, de a afla măcar unde ar trebui plasat acest nivel de conștientizare - indiferent dacă el este scăzut sau ridicat.

Altfel, cel mai ridicat nivel de conștientizare se înregistrează în privința dreptului de petrecere a timpului liber, acces la cultură, sport, turism, respectiv în ceea ce privește dreptul la asistență socială (respectiv servicii sociale și prestații sociale). Presupunem că nivelul de conștientizare se datorează mai degrabă cunoașterii comune, decât a unei cunoașteri a legislației și politicilor din domeniile de referință (recreativ - cultură, sport și asistență socială). Presupunerea se bazează pe faptul că termeni precum “asistență socială”, “servicii sociale” și “timp liber” sunt foarte ușor de asociat și accesat (automatismul mecanismelor cognitiv-afective).

Mai mult decât atât, conștientizarea dreptului la asistență socială, respectiv servicii sociale și prestații sociale (considerată variabilă dependentă într-un model liniar de regresie) este sensibilă/ influențată, în ordine, de conștientizarea următoarelor drepturi:

- (a) dreptul la locuință, amenajarea mediului de viață personal ambiant, transport, acces la mediul fizic, informațional și comunicațional;
- (b) dreptul la ocupare și adaptare locului de muncă, orientare și reconversie profesională;
- (c) dreptul la sănătate.

La rândul lui, chiar dacă are o importanță relativ redusă, dreptul la educație și formare profesională este cel mai sensibil predictor al replicabilității modelului analizat aici.

În profil socio-demografic s-a constatat că:

- ✚ În legătură cu fiecare dintre drepturile supuse evaluării, persoanele sub 30 de ani au indicat un nivel de conștientizare mai ridicat;
- ✚ Pentru 5 dintre cele 9 drepturi analizate¹⁰ bărbații din eșantion au indicat un nivel de conștientizare mai ridicat (comparativ cu nivelul mai scăzut, indicat de femeile intervievate);
- ✚ Se pare că nivelul de conștientizare a unor drepturi nu este influențat¹¹ de nivelul de educație al respondenților;
- ✚ Pentru 6 dintre cele 9 drepturi analizate¹² persoanele inactive din eșantion au indicat un nivel de conștientizare mai ridicat (comparativ cu nivelul mai scăzut, indicat de persoanele active sau ocupate).

Pentru conformitate, vezi Anexa 2, secțiunea DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI.

¹⁰ Dreptul la asistență socială, la petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism, dreptul de a beneficia de asistență juridică și de anumite facilități fiscale, dreptul la evaluare și reevaluare prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedepasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani.

¹¹ Pentru aceasta, s-a calculat un indicator sintetic (un fel de index al conștientizării drepturilor, rezultatul mediei celor 9 variabile, deoarece analiza factorială nu a permis realizarea unei ponderări) și s-a testat corelația între acest index și nivelul de educație (valoarea medie = 3,0). A rezultat o corelație negativă foarte slabă, indicând absența unei asocieri relevante între cele 2 variabile menționate. Totuși ipoteza merită testată și pe un eșantion probabilistic.

¹² Cu excepția dreptului la petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism, dreptului de a beneficia de anumite facilități fiscale și a dreptului la evaluare și reevaluare prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedepasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani.

RESURSE ȘI FACTORI

În cadrul acestei secțiuni ne-am propus să aflăm, în primul rând, dacă resursele alocate (financiare, materiale, umane) asigură/ nu asigură respectarea și/ sau promovarea unor drepturi ale persoanelor cu dizabilități. Cum era de așteptat, opiniile sunt împărțite pe 3 categorii: partizanii asigurării resurselor, adversarii/ scepticii politicilor de alocare a resurselor și indecizii. Cumulând ponderea opțiunilor (ponderea medie, pe fiecare categorie), avem următorul tablou sintetic:

5. Considerați că resursele alocate (financiare, materiale, umane) asigură/ nu:	Da	Nu	Nu sunt sigur	TOTAL opțiuni
7 drepturi ¹³ pentru care resursele asigură/ nu asigură/ nu sunt sigur	37,9%	27,4%	34,7%	100%

Pe de altă parte, remarcăm că aproape o treime nu au menționat nicio resursă, 31% - între 1 și 3 resurse, iar 36,2% dintre cei chestionați - 4 sau mai multe resurse.

Analiza distinctă a fiecărui drept arată că opțiunile nu sunt uniform distribuite. Astfel, 43,9% dintre participanții la sondaj apreciază că resursele alocate asigură accesul la anumite servicii publice/ facilități, respectiv la tratarea dizabilității ca parte a problematicii drepturilor omului (41%).

În schimb, doar o treime dintre cei chestionați sunt de acord cu faptul că resursele alocate (financiare, materiale, umane) nu sunt în măsură să susțină/ asigure:

- Promovarea și respectarea condiției persoanelor cu dizabilități;
- Vizibilitatea socială a grupurilor vulnerabile;

Relevant este și faptul că zona de incertitudine (corespunzătoare opțiunii “Nu sunt sigur”, aproape 40%) este asociată resurselor dedicate asigurării participării sociale.

Altfel, opțiunile de tip “Nu sunt sigur” cumulează, în medie, aproape 35% dintre cele înregistrate la nivel de eșantion. Constatarea este valoroasă pentru că reprezintă și o confirmare a nivelului scăzut de conștientizare a drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În fine, relevantă este și analiza acelor drepturi pentru care se înregistrează o proporție semnificativă de respondenți care au evitat să ofere un răspuns radical la întrebarea de referință: Astfel, drepturile la participarea socială a grupurilor vulnerabile și accesul la anumite servicii publice/ facilități au „atras” cele mai multe nonrăspunsuri (frecvențe ridicate asociate opțiunii „Nu sunt sigur”).

Prin urmare, putem avansa 2 explicații plauzibile:

- Cele 7 drepturi supuse evaluării sunt relativ puțin cunoscute de către participanții la studiu. Afirmatia corelează cu concluziile constatate în secțiunea anterioară, având în vedere că toate drepturile analizate au avut același referențial (persoanele cu dizabilități) și o arie problematică omogenă (afirmare și participare socială,

¹³ Opțiuni cumulative, valori medii.

promovarea și respectarea condiției persoanelor cu dizabilități, accesul la anumite servicii publice/ facilități);

- Fiind puțin cunoscute, este de natura evidenței faptul că respondenții nu au o reprezentare / convingeri clare în legătură cu alocarea sau nealocarea de resurse destinate/ dedicate respectării, susținerii și promovării acestor drepturi;

În profil sociodemografic s-a constatat doar că persoanele tinere, sub 30 de ani, au indicat un număr semnificativ mai mare de resurse. În rest, nu s-au constatat diferențe semnificative statistic.

În ceea ce privește măsura în care factorii educaționali contribuie la integrarea copiilor cu dizabilități, analiza răspunsurilor valide¹⁴ arată că:

(1) Aproape jumătate dintre persoanele chestionate cred că factorii educaționali analizați contribuie într-o mare și foarte mare măsură la integrarea copiilor cu dizabilități;

(2) În medie, 22,7% nu au o reprezentare precisă asupra contribuției (factorilor educaționali de referință) la procesele integrative (au indicat opțiunea “într-o oarecare măsură”);

(3) analiza distinctă a nonrăspunsurilor arată că, în medie, 9% respondenți nu au o reprezentare în ceea ce privește contribuția factorilor educaționali la integrarea copiilor cu dizabilități;

(4) Altfel, cei mai importanți contributory (educaționali) la integrarea copiilor cu dizabilități sunt:

- Nivelul de conștientizare privind importanța școlarizării (prevenirea analfabetismului, integrarea școlară ulterioară);
- Nivelul de cunoaștere privind existența unor școli speciale.

(5) O contribuție mai redusă este asociată următorilor factori educaționali:

- Resursele de predare și învățare (de ex., programe, manuale, materiale didactice, auxiliare curriculare);
- Experiențele pozitive acumulate în învățământul de masă, înainte de integrarea în școlile speciale.

(6) Persoanele chestionate au desemnat, în medie, 3 din cei 7 factori supuși evaluării ca având contribuții relevante. Defalcăt, 29,6% dintre participanții la studiu au indicat puțini factori cu contribuție semnificativă (maxim media desemnată de eșantion), iar 40% - peste această medie. În fine, circa 30,4% au indicat factori cu contribuții scăzute sau au evitat să furnizeze un răspuns.

În concluzie:

- Faptul că se cunoaște despre existența școlilor speciale și că este generalizată conștientizarea importanței educației înseamnă că sunt asigurate premisele și suportul de integrare al copiilor cu dizabilități (instituționalizarea integrării, valorizarea importanței asigurării educației incluzive). De altfel, analiza de regresie arată că aportul școlilor speciale este dependent/ influențat de: (1) conștientizarea importanței educației; (2) experiențele pozitive acumulate în învățământul de masă;

¹⁴ Și în acest caz fidelitatea itemilor este ridicată (Cronbach's Alpha = 0,914).

(3) existența unor discipline în planurile-cadru (de ex: labiolectura, tehnica vorbirii, structurarea limbajului).

- Deficitul de resurse, competențe și experiențe transferabile (resurse de predare-învățare, *know-how*, dar și experiențe acumulate în învățământul de masă) poate induce riscul ca premisele anterior menționate să se dovedească insuficiente pentru eficiența proceselor de integrare. De aceea, contribuția complexului de factori educaționali reclamă interdependențe și intervenții conjugate, valorificarea tuturor resurselor - nu numai a celor administrative - și transferabilitatea acumulărilor educaționale, a practicilor și experiențelor pozitive.

În profil sociodemografic s-a constatat că:

Femeile valorizează în mai mare măsură (față de bărbații chestionați):

- nivelul de cunoaștere privind existența școlilor speciale și,
- nivelul de conștientizare privind importanța școlarizării,

acestea reprezentând premise care favorizează integrarea copiilor cu dizabilități.

În rest, nu au mai fost constatate alte diferențe între categoriile socio-demografice identificate la nivel de eșantion.

Pentru conformitate, vezi Anexa 2, secțiunea RESURSE ȘI FACTORI.

ATITUDINI ȘI CONTRIBUȚII

Cel puțin la nivel declarativ, persoanele cu dizabilități au o imagine socială pozitivă (conciliant-protectivă), potrivit opiniilor exprimate de persoanele participante la sondaj. Cu alte cuvinte, acordul cu privire la unele afirmații tip clișeu (vehiculate frecvent în spațiul public), despre persoanele cu dizabilități, are o frecvență redusă. Astfel, cu excepția faptului că 20,4% dintre respondenți cred că persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare, restul afirmațiilor nu întrunesc un acord semnificativ (maxim 14,3% dintre cei chestionați sunt de acord cu fiecare dintre „etichetele” puse persoanelor cu dizabilități). Mai mult decât atât, faptul că 1 din 5 dintre respondenți cred că persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare nu trebuie interpretat într-o cheie critică (incapacitatea de integrare pe câmpul muncii nu este o vină a categoriei vulnerabile menționate, ci mai degrabă o responsabilitate sistemică - instituții, mediul de afaceri, societate în general).

În fine, mai trebuie adăugat faptul că afirmațiile cele mai „deranjante” (pentru care există un dezacord total sau semnificativ) sunt:

- ✚ *Persoanele cu dizabilități sunt incapabile;*
- ✚ *Persoanele cu dizabilități sunt o povară pentru cheltuielile statului;*

În concluzie, reprezentarea socială a persoanei cu dizabilități exclude culpabilizarea acesteia (povară, incapabil, permanent dependent de ajutor).

Dincolo de această concluzie optimistă reținem și faptul că aproximativ 14% dintre cei intervievați cred totuși că:

- Persoanele cu dizabilități așteaptă mereu ajutorul celorlalți;
- Persoanele cu dizabilități se plâng tot timpul că sunt excluse social.

Specific pentru această secțiune este și rata ne semnificativă a nonrăspunsurilor (sub 0,3%).

În profil sociodemografic s-a constatat că:

(a) tinerii sub 30 de ani sunt în mai mare măsură de acord cu următoarele afirmații:

- *Persoanele cu dizabilități așteaptă mereu ajutorul celorlalți;*
- *Persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare;*

(b) bărbații sunt în mai mare măsură de acord cu fiecare din cele 5 afirmații supuse evaluării. Este posibil ca femeile să fie mai empatică/ afective decât bărbații (la problematica persoanelor cu dizabilități) - dar această ipoteză este valabilă numai la nivelul eșantionului analizat aici.

(c) comparativ cu persoanele active sau ocupate, cele inactive ocupațional sunt în mai mare măsură de acord cu următoarele afirmații:

- *Persoanele cu dizabilități așteaptă mereu ajutorul celorlalți;*
- *Persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare;*

În ceea ce privește atitudinea privind drepturile persoanelor cu dizabilități, s-a constatat că 76,8% dintre cei care au răspuns la chestionar au o atitudine mai degrabă favorabilă, iar 6,5% - o atitudine mai degrabă nefavorabilă (restul fiind persoanele care nu au răspuns la această întrebare).

Relevantă este însă și ponderea relativ ridicată a celor care au evitat să furnizeze în răspuns¹⁵ la această întrebare (16,7%, la nivelul întregului eșantion, 12,5% = București, 14,2% = Râmnicu Sărat, 22,4% = Buzău).

Mai mult decât atât, favorabilitatea este oarecum diferită în profil teritorial - 70,1% în Buzău și peste 80% în București și Râmnicu Sărat¹⁶.

Relevant este și faptul că rezultatele de mai sus corelează atât cu dezacordul general față de clișeele sociale vehiculate, în legătură cu persoanele cu dizabilități (vezi secțiunea anterioară), cât și cu rezultatele raportului de cercetare - chestionar inițial (favorabilitate peste 90%, conform ponderii persoanelor din eșantion, cu atitudine favorabilă privind drepturile omului).

¹⁵ Fără nonrăspunsuri, favorabilitatea ajunge la circa 92%. Cu toate acestea, testul chi-pătrat indică diferențe semnificative statistic în ceea ce privește ponderea persoanelor cu atitudine favorabilă din Buzău (70,1%), respectiv Râmnicu Sărat (84%). În Buzău s-a constatat însă și o rată mare a nonrăspunsurilor (22,4%). Mai mult decât atât, raportat la volumul populației statistice în profil teritorial, zona Râmnicu Sărat este sub-reprezentată în sondaj. Astfel, în ipoteza în care eșantionul ar fi fost reprezentativ, este foarte probabil ca favorabilitatea furnizată de persoanele din Râmnicu Sărat să se alinieze la valorile înregistrate în celelalte 2 locații.

¹⁶ Cu toate acestea, având în vedere că, potrivit asumărilor metodologice, studiul are caracter descriptiv-exploratoriu (eșantionul fiind unul de disponibilitate, deci nu reprezentativ), datele colectate nu pot fi extrapolate (la nivel de municipiu, județ sau mai mult).

Pe de altă parte, evitarea furnizării unui răspuns merită o cercetare calitativă aprofundată, pentru că poate ascunde un complex de cauze: adversitate față de persoane sau tema abordată, sensibilitatea temei, frica de a se plasa într-o tabără sau alta, necunoașterea problematicei, ignoranța/ absența unor preocupări reflexive în legătură cu drepturile persoanelor cu dizabilități. Indiferent dacă ele semnifică adversitatea (atitudine nefavorabilă ascunsă/ nedeclarată) sau evitarea unei teme sensibile (din punct de vedere afectiv-emoțional), analiza distinctă a nonrăspunsurilor implică intervenții ulterioare distincte: fie pentru influențare pozitivă (atitudine favorabilă, sau măcar conciliantă, non-discriminatorie), fie pentru o abordare curajoasă și responsabilă a problematicei persoanelor cu dizabilități (încurajarea unor poziționări și adoptării unor atitudini, tema trebuie circumscrisă normalității sociale, și nu exclusă prin evitare/ omisiune).

În profil sociodemografic s-a constatat că atitudinea nefavorabilă, deși scăzută ca pondere în totalul opțiunilor exprimate, este furnizată mai degrabă de persoanele:

- sub 30 ani;
- care au furnizat mai multe acorduri în legătură cu enunțurile negative (tip clișeu) despre persoanele cu dizabilități (conform enunțurilor analizate la întrebarea nr. 7 din Chestionar). Probabil că această atitudine este alimentată de “etichetele” care sunt puse acestor persoane (*incapabile să se descurce, așteaptă mereu ajutorul celorlalți, o povară pentru cheltuielile statului etc.*).

Înainte de a trece la secțiunea dedicată toleranței față de persoanele cu dizabilități („măsurată” prin intermediul întrebării nr. 9 - vezi Chestionarul privind percepția cetățenilor despre persoanele cu dizabilități, din Anexa 1) se impun câteva precizări de ordin metodologic (evident, în completarea capitolului dedicat metodologiei cercetării):

- ✚ Această întrebare este o adaptare a scalei lui E.S. Bogardus¹⁷, adaptarea fiind dictată de specificul grupului de respondenți chestionați, de problematica de referință (exclusiv afirmarea persoanelor cu dizabilități, nefiind vizate alte categorii vulnerabile, potențial marginalizate) și de modalitatea de aplicare a chestionarului (online). De altfel, literatura de specialitate prezintă diverse versiuni ale scalei de referință, dar și metodologii diferite de calculare a scorurilor obținute, respectiv de interpretare a acestora. Din acest motiv, așa cum vom arăta, pentru validarea rezultatelor acestui sondaj am făcut apel atât la statistica descriptivă, cât și la cea inferențială (analiza factorială prin metoda principalelor componente).
- ✚ Datorită sensibilității temei, ne așteptăm ca răspunsurile să reflecte un conformism social accentuat (mai multe răspunsuri dezirabile, evitarea opiniilor negative radicale, ce ar exprima intoleranță și adversitate „fățișă” față de persoanele cu dizabilități). Analiza distribuției și a indicatorilor tendinței centrale sunt instrumente care confirmă acest conformism social și susține interpretarea corectă a scorurilor medii. De exemplu, în contextul utilizării unei scale-scor cu 10 trepte, media reală nu va coincide cu media teoretică dată de valoarea 5, ci va fi mai mare (similar, notele de 1 sau 2 au o frecvență foarte mică). Prin urmare, are relevanță nu atât valorile efective date de media fiecărui scor sau de indexului general, ci mai degrabă dinamica scorurilor interpretată în context referențial (persoană cu

¹⁷ Constituită dintr-un set de enunțuri ce exprimă diferite grade de acceptare-respingere a relației cu „celălalt” (de la căsătorie până la expulzarea „celuilalt” din țară), scala evidențiază distanțe sociale progresiv mai mari în plan atitudinal referitoare la inițierea unei relații potențiale cu reprezentantul unei categorii identitare ce aparține alterității.

dizabilități sau familii care au în îngrijire asemenea persoane) și în profil sociodemografic.

- ✚ Cu toate acestea, testarea fidelității itemilor, distinct pentru cele 2 paliere¹⁸ supuse evaluării, semnalează coeficienți peste pragul de 0,7 - ceea ce înseamnă că scalele cu 10 trepte utilizate asigură o măsurare adecvată.

Astfel, în ceea ce privește disponibilitatea de acceptare a persoanelor cu dizabilități, analiza primară, realizată prin apel la statistici descriptive, a arătat că nivelul de acceptare este unul relativ ridicat.

Gradul de acceptare este mai mare în contextul relației cu persoanele cu dizabilități și ceva mai scăzut în cazul relației cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități. Se pare că disponibilitatea de acceptare este impactată, în primul rând, de proximitatea afectivă: raportarea la persoana cu dizabilități generează un anumit surplus afectiv, dar poate fi conjuncturală, în timp ce, relaționarea cu membrii este mai pragmatică, dar grevată de contexte concrete (induce posibilitatea unor contacte mai frecvente, în anumite situații mai specifice - față de întâlnirea cu o persoană cu dizabilități care se poate produce accidental/ conjunctural).

Prin raportare la membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități, scorul mediu al acceptării este cel mai scăzut în cazul relațiilor de prietenie, și cel mai ridicat - din postura de locuitor al aceluiași județ. Similar, **prin raportare la persoana cu dizabilități**, scorul mediu al acceptării este cel mai scăzut în cazul relațiilor de căsătorie, și cel mai ridicat - din postura de locuitor al aceluiași județ. Decalajul cel mai mare dintre cele 2 raportări se manifestă în legătură cu relații de prietenie, iar cel mai scăzut - în legătură cu locuirea în același județ. Practic, respondenții nu au o disponibilitate ridicată de a accepta „prietenii” cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități (ce presupune o frecvență ridicată/ constantă, menținerea relației), dar pot accepta cu ușurință să aibă ca prieten o persoană cu dizabilități (de exemplu, la școală, la locul de muncă, în blocul de locuințe).

Decalajul scade pe măsură ce se produce depărtarea geografică: sunt acceptate relațiile cu familiile și persoanele cu dizabilități dacă ele (doar) locuiesc în același județ/ cartier/ oraș.

Practic există un clivaj grevat de proximitatea afectivă (acceptarea scade pe măsura apropiierilor în registrul căsătorie - prietenie - colegialitate în context ocupațional etc.), socială (posibilitățile de interacțiuni mai frecvente scad nivelul de acceptare, expunerea fiind mai mare) și, subsumat, de proximitatea geografică (probabilitatea unor interacțiuni scade pe „traseul” județ - cartier - oraș).

Analiza factorială (validată numai pentru relația cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități), confirmă semnalele prelucrării primare a datelor.

Se evidențiază astfel 2 componente principale care explică circa 87% din varianta totală cumulată. Prima componentă vizează proximitatea (generic denumită) geografică, iar cea de-a doua - proximitatea afectivă (relații de căsătorie, relații de prietenie).

Pe baza datelor disponibile s-au putut calcula 2 indicatori sintetici ai toleranței/ acceptării - unul pentru relația cu familia, celălalt pentru relația cu persoana cu

¹⁸ Cronbach's Alpha = 0,922 - cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități; Cronbach's Alpha = 0,974 - cu persoane cu dizabilități).

dizabilități. Valoarea medie a fiecărui index este peste 8 - ceea ce confirmă gradul ridicat de acceptare (scala utilizată fiind de la 1 la 10).

Mai mult decât atât, analiză comparativă, realizată pe baza mediilor, indică faptul că nivelul de toleranță este mai ridicat atunci când se are în vedere relaționarea directă cu persoane cu dizabilități (fiind mai scăzut în cazul relaționării cu membrii familiei acesteia).

Calcularea acestor 2 indicatori sintetici - care măsoară gradul de acceptare pe 2 paliere, respectiv:

1. cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități;
2. cu persoane cu dizabilități;

este relevantă și din perspectiva analizei predictorilor (importanță/ contribuție și potențial de replicabilitate).

Astfel, nivelul de acceptare a relațiilor directe (cu persoanele cu dizabilități) este mai ridicat decât nivelul de acceptare cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități.

Pentru ambele paliere (relația cu persoana cu dizabilități, respectiv cu familia care are în îngrijire un copil/ copii cu dizabilități), cel mai sensibil/ replicabil predictor este reprezentat de relația de vecinătate.

Contribuția cea mai mare la valoarea celor 2 indecși o are:

- ✚ relația de prietenie (în cazul interacțiunii cu familia care are în grija lor un copil/ copii cu dizabilități);
- ✚ relația de căsătorie (în cazul interacțiunii directe cu persoana cu dizabilități).

Mai direct spus, o toleranță foarte ridicată (respectiv interacțiuni strânse cu familiile care au în grija lor persoane cu dizabilități) o întâlnim mai ales în cazul oamenilor care dezvoltă o prietenie strânsă cu respectivele familii.

Similar, cei care manifestă deschidere/ un acord puternic față de căsătoria cu o persoană cu dizabilități au cu siguranță un nivel foarte ridicat de acceptare față de categoria vulnerabilă de referință.

Pentru conformitate, a se consulta Anexa 2, respectiv:

- ✚ *Analiza factorială aferentă întrebării nr. 9*
- ✚ *Model explicativ - contributori ai toleranței prin raportare la Index - relația cu - relația cu membrii familiilor*
- ✚ *Model explicativ - contributori ai toleranței prin raportare la Index - relația cu persoane cu dizabilități*

În profil sociodemografic, un nivel de acceptare mai ridicat este mai degrabă caracteristic:

(a) persoanelor de 30 de ani și peste;

(b) femeilor;

(c) persoanelor active sau ocupate;

(d) respondenților care au tendința de a respinge „etichetele” incorecte puse persoanelor cu dizabilități.

În privința opiniilor furnizate și menite să contribuie la prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități s-a constatat că doar 13% dintre cei chestionați au manifestat interes. Validarea¹⁹ răspunsurilor relevante duce la scăderea acestui procent la circa 11%. Lista recomandărilor formulate se regăsește în Anexa 2, secțiunea ATITUDINI ȘI CONTRIBUȚII (ele fiind prezentate în ordinea furnizării, în format brut - deci fără a fi supuse reformulării).

Selectăm aici câteva recomandări relevante:

- *Un număr de urgentă pentru persoanele cu dizabilități;*
- *Implementarea unui proiect care să pedepsească acele cazuri în care se fac discriminări de orice fel asupra persoanelor cu dizabilități;*
- *Informare încă din școala generală;*
- *Ridicarea nivelului de educație al oamenilor asupra persoanelor cu dizabilități. La școală ar trebui să se vorbească despre aceste lucruri, despre toleranță, despre acceptare, despre ajutor. Avem nevoie de spirit civic!;*
- *Accesibilizarea tuturor clădirilor conform standardelor existente;*
- *Obligativitatea tuturor stațiilor de transport în comun să asigure accesul persoanelor cu dizabilități.*
- *Mediatizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în primul rând pentru informarea persoanelor în cauză sau a familiilor /reprezentanților acestora, dar și pentru conștientizare în rândul populației în general. (valabil și pentru informarea în rândul copiilor, pentru a crește gradul de integrare și acceptare a persoanelor cu dizabilități);*
- *Stabilirea unor programe (de ex. prin ONG-uri) de integrare și de sprijin a persoanelor cu dizabilități atât în comunitate (programe social -culturale, sportive, etc.) cât și la locul de muncă (suplimentar programelor subvenționate de stat);*
- *Atragerea de fonduri pentru facilitarea accesului la dispozitive care ameliorează gradul de handicap al persoanelor;*
- *Stabilirea și publicarea unor sancțiuni în cazul nerespectării drepturilor;*
- *Controlul implementării normelor europene în ceea ce privește accesul persoanelor cu dizabilități la diverse programe, produse, servicii;*
- *Sanționări ale instituțiilor și persoanelor care încalcă drepturile acestor persoane;*
- *Stimulente pentru cei care au inițiativă privind integrarea socială, educațională, economică a persoanelor cu dizabilități;*
- *Conform legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, angajatorii - persoane juridice publice sau private - au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați, lucru care nu se realizează;*

¹⁹ Într-o primă fază, s-a echivalat cu opțiunea “Nu” toate câmpurile necompletate și care nu aveau asociate vreo propunere. În a doua fază, s-a verificat dacă toate opțiunile „Da” aveau cel puțin o propunere menită să contribuie la prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități. Evident, din lista finală au fost eliminate, ulterior, propunerile fără sens (de genul Da/ Nu am etc.).

- *Rampe de acces în toate instituțiile publice și spațiile comerciale;*
- *Asistență telefonică gratuită și acces la consiliere juridică gratuită privind exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități;*
- *Din punctul meu de vedere, dacă ne-am strădui să învățăm, să ne informăm mai mult sau să acceptăm mai mult între noi, aceste mici diferențe care apar între un om complet sănătos și unul cu dizabilități ar deveni insesizabile. Deci, propunerea mea este să ne axăm mai mult pe educarea noii generații, chiar și a celei existente;*
- *Să se actualizeze sistemul de învățământ încât să fie mult mai pliant pentru cei cu dizabilități;*
- *Ar fi de ajutor ca oamenii cu dizabilități să fie primiți în cât mai multe școli normale, ori locuri de muncă. Astfel, consider eu că societatea nu i-ar mai privi cu "ochi răi" și ar putea să le înțeleagă nevoile;*
- *Propun ca persoanele cu probleme/dizabilități, să fie susținute prin toate căile posibile, să fie angajate în societățile statului, tocmai pentru a beneficia de impozitele pe sănătate și să fie susținute pe tot parcursul vieții. Nimeni nu este vinovat pentru problemele lor, dar cu toții suntem vinovați pentru nerezolvarea acestora!*

Pentru conformitate, vezi Anexa 2, secțiunea ATITUDINI ȘI CONTRIBUȚII

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii

În general, drepturile persoanelor cu dizabilități sunt puțin cunoscute de către persoanele chestionate. Concluzia este fundamentată nu atât pe ponderea celor care au indicat opțiunile “în foarte mică măsură/ deloc”, ci pe ponderea respondenților care indică un grad relativ de cunoaștere (într-o oarecare măsură - circa 42%).

Pe de altă parte, 35,7% dintre participanții la sondaj cred mai degrabă că persoanele cu dizabilități întâmpină dificultăți în a-și afirma drepturile lor în societatea românească. Mai mult decât atât, ponderea mare a celor care au oferit un răspuns nedefinitiv (într-o oarecare măsură - circa o treime) confirmă existența unui deficit de afirmare socială.

Cele mai mari contribuții la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități sunt datorate atât mediului educațional al persoanei cu dizabilități, cât și atitudinii fiecăruia dintre noi. Analiza de regresie semnalează că, dincolo de politicile și strategiile sectoriale dedicate problematicii drepturilor persoanelor cu dizabilități, este importantă accesarea unor mecanisme informale (funcționalitatea rețelelor sociale - familie, prieteni, cerc de cunoștințe, comunitate). Dacă influențarea societății în general și, respectiv, schimbarea mentalităților sunt procese de durată, cu rezultate intangibile/ greu de cuantificat - acțiunile punctuale localizate în comunitate (familie, școală, prieteni, vecini) par a fi soluții mai realiste, direct abordabile.

Referitor la nivelul de conștientizare al societății românești în ceea ce privește drepturile persoanelor cu dizabilități, s-a constatat că acesta se situează, în general, la un nivel scăzut. Mai mult decât atât, frecvența ridicată a poziționărilor relative și a nonrăspunsurilor (valori cumulate), semnalează mai degrabă că nu există o preocupare, la nivel social, de a afla măcar unde se situează realmente acest nivel de conștientizare - indiferent dacă el este scăzut sau ridicat.

Analiza răspunsurilor la întrebarea dacă resursele alocate (financiare, materiale, umane) asigură/ nu asigură respectarea și/ sau promovarea unor drepturi ale persoanelor cu dizabilități generează 3 curențe de opinii (relativ egale ca pondere în eșantion). Distingem astfel partizanii asigurării resurselor, adversarii/ scepticii politicilor de alocare a resurselor și indecizii. Distribuția constatată indică faptul că nu există o reprezentare socială omogenă asupra mecanismelor de protecție și alocare a resurselor. Altfel, remarcăm că aproape o treime nu au menționat nicio resursă destinată a asigura respectarea și/ sau promovarea unor drepturi ale persoanelor cu dizabilități.

Aproape jumătate dintre persoanele chestionate cred că factorii educaționali analizați în chestionar contribuie într-o mare și foarte mare măsură la integrarea copiilor cu dizabilități. Cu toate acestea, aproximativ o treime dintre respondenți nu au o reprezentare precisă asupra contribuției (factorilor educaționali de referință) la procesele integrative (cumulând nonrăspunsurile cu opțiunea “într-o oarecare măsură”).

Cel puțin la nivel declarativ, persoanele cu dizabilități au o imagine socială pozitivă (conciliant-protectivă), potrivit opiniilor exprimate de persoanele participante la sondaj. Cu alte cuvinte, acordul cu privire la unele afirmații tip clișeu (vehiculate frecvent în spațiul public), despre persoanele cu dizabilități, are o frecvență redusă. În concluzie, reprezentarea socială a persoanei cu dizabilități exclude culpabilizarea acesteia (*povară, incapabil, permanent dependent de ajutor, etc.*).

În ceea ce privește atitudinea privind drepturile persoanelor cu dizabilități, s-a constatat că aproape 80% dintre cei care au răspuns la chestionar au o atitudine mai degrabă favorabilă, iar 6,5% - o atitudine mai degrabă nefavorabilă (restul fiind persoanele care nu au răspuns la această întrebare). Relevant este și faptul că rezultatele de mai sus se corelează atât cu dezacordul general față de clișeele sociale vehiculate, în legătură cu persoanele cu dizabilități (vezi secțiunea anterioară), cât și cu rezultatele raportului de cercetare - chestionar inițial (favorabilitate peste 90%, conform ponderii persoanelor din eșantion, cu atitudine favorabilă privind drepturile omului).

Astfel, în ceea ce privește disponibilitatea de acceptare a persoanelor cu dizabilități, analiza primară, realizată prin apel la statistici descriptive, a arătat că nivelul de acceptare este unul relativ ridicat.

Gradul de acceptare este mai mare în contextul relației cu persoanele cu dizabilități și ceva mai scăzut în cazul relației cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități. Se pare că disponibilitatea de acceptare este impactată, în primul rând, de proximitatea afectivă: raportarea la persoana cu dizabilități generează un anumit surplus afectiv, dar poate fi conjuncturală, în timp ce relaționarea cu membrii este mai pragmatică, dar grevată de contexte concrete (induce posibilitatea unor contacte mai frecvente, în anumite situații mai specifice - față de întâlnirea cu o persoană cu dizabilități care se poate produce accidental/ conjunctural).

Recomandări:

Având în vedere ponderea mare a acelor persoane care indică un grad relativ de cunoaștere a drepturilor persoanelor cu dizabilități (într-o oarecare măsură - peste 40%), acest aspect poate fi un semnal privind lipsa de informare a populației (a societății, în general) privind existența și conținutul drepturilor de referință. Afirmatia se bazează pe faptul că indicarea unei cunoașteri relative se asociază, de regulă, evitării unui opțiuni clar definite (radicale - cunoaștere adecvată sau necunoaștere);

Analiza datelor indică faptul că nivelul de cunoaștere este mai ridicat în cazul persoanelor inactive sau neocupate (elevi/ studenți/ casnice/ pensionari, etc.). În cazul aceluiași categorii (tineri, respectiv persoane cu statut ocupațional precar), convingerea potrivit căreia persoanele cu dizabilități au posibilități rezonabile de afirmare socială - este mult mai prezentă (frecvență mai mare în categoria de referință). Semnalul poate fi interpretat astfel: persoanele vulnerabile socio-economic (inactive sau neocupate, din perspectiva statutului ocupațional) sunt mai sensibile și/ sau mai interesate de problematica persoanelor cu dizabilități, de drepturile lor. Chiar dacă datele disponibile nu permit extrapolarea/ generalizarea acestei interpretări, este recomandabil să se realizeze studii de profunzime pentru validarea acesteia;

Absența unei legături puternice între cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități și posibilitățile acestora din urmă de a-și afirma și promova drepturile în societatea românească semnalează că problematica drepturilor se situează într-o zonă caracterizată (mai degrabă) prin dezinteres și pasivitate. Altfel, o cunoaștere temeinică a acestor drepturi (depășind aria formalității, a ambiguității) ar fi fost însoțită, de regulă, de convingeri puternice privind posibilitățile reale de afirmare socială a persoanelor cu dizabilități;

În privința distribuției opiniilor referitoare la barierele ce contribuie la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, analiza extremelor indică o diferență notabilă: mediul educațional al persoanei cu dizabilități (pe de-o parte) și cercul social, respectiv mediul de rezidență (pe de altă parte). De aceea, politicile sociale (mai ales cele din domeniul educațional) ar trebuie să răspundă la următoarea întrebare (clarificare de status și roluri): există un clivaj (cel puțin la nivel de percepție și de poziționare față de problematica persoanelor cu dizabilități) între rolul actorilor educaționali și rolul comunităților de proximitate (privite ca rețele sociale informale), respectiv al celor marginalizate (preponderenț rural)? Clarificarea acestor aspecte este relevantă pentru că, de cele mai multe ori, responsabilitatea este abrupt partajată (exclusiv *instituțiile trebuie să se ocupe de persoanele cu dizabilități*) sau, din contră, difuză („*societatea, în general, este de vină...*”);

Analiza datelor colectate semnalează că nu există problematizări/ o reflecție socială în legătură cu drepturile persoanelor cu dizabilități (pondere mare a nonrăspunsurilor și a poziționărilor relative - nivel de conștientizare “*nici scăzut, nici ridicat*”). De aceea, este necesară cunoașterea poziționării sociale față de problematica persoanelor cu dizabilități - dincolo de palierul declarativ, formal. Numai într-o societate conștientă de problemele semenilor pot fi accesate mecanismele reactive (de sensibilizare, de alocare a resurselor etc.).

Răspunsul la întrebarea “*Resursele alocate (financiare, materiale, umane) asigură / nu asigură respectarea și/ sau promovarea unor drepturi ale persoanelor cu dizabilități?*” confirmă insuficiența cunoașterea a unor drepturi și, mai mult, faptul că respondenții nu au o reprezentare / convingeri clare în legătură cu alocarea sau nealocarea de resurse destinate/ dedicate respectării, susținerii și promovării acestor drepturi. Dincolo de o

percepție comună potrivit căreia *“de persoanele cu dizabilități se ocupă Asistența Socială”*, măsurile și politicile specifice existente (cu incidență în ocupare, locuire, fiscalitate, domeniul juridic, etc.) sunt cvasinecunoscute. De aceea, este nevoie de o mai bună comunicare și informare publică, în care să fie prezentate conținuturi concrete, nu anunțuri generice...

De aceea, pe lângă campaniile de informare și conștientizare - ce vizează mai degrabă notorietatea (cunoașterea) și sensibilizarea socială (conștientizarea problematicei de referință) - sunt necesare și acțiuni dedicate mecanismelor de alocare a resurse destinate susținerii și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități (de exemplu, prezentări ale unor specialiști, diseminarea de bune practici de colectare și alocare a resurselor, implicit asigurarea replicabilității acestor practice, etc.);

Faptul că se cunoaște despre existența școlilor speciale și că este generalizată conștientizarea importanței educației înseamnă că sunt asigurate premisele și suportul de integrare al copiilor cu dizabilități (instituționalizarea integrării, valorizarea importanței asigurării educației incluzive). Aceste „câștiguri” trebuie conservate, consolidate - dar, mai ales, dezvoltate. Pe de altă parte, deficitul de resurse, competențe și experiențe transferabile (resurse de predare-învățare, *know-how*, dar și experiențe acumulate în învățământul de masă) poate induce riscul ca premisele anterior menționate să se dovedească insuficiente pentru eficiența proceselor de integrare. De aceea, contribuția complexului de factori educaționali reclamă interdependențe și intervenții conjugate, valorificarea tuturor resurselor - nu numai a celor administrative - și transferabilitatea acumulărilor educaționale, a practicilor și experiențelor pozitive;

Faptul că peste 20% dintre respondenți cred că persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare nu trebuie interpretat într-o cheie critică. Incapacitatea de integrare pe câmpul muncii nu este o vină a categoriei vulnerabile menționate, ci mai degrabă o responsabilitate sistemică - instituții, mediul de afaceri, societate în general;

Analiza nonrăspunsurilor, semnificând evitarea unei poziționări atitudinale clare - constatate la întrebarea referitoare la atitudinea respondenților privind drepturile persoanelor cu dizabilități - implică intervenții ulterioare distincte:

- fie pentru influențare pozitivă (dacă evitarea „maschează” o anumită adversitate);
- fie pentru o abordare curajoasă și responsabilă a problematicei persoanelor cu dizabilități (dacă evitarea s-ar datora sensibilității temei - recomandarea fiind axată pe încurajarea unor poziționări și adoptării unei atitudini, pro sau contra - deoarece problematica de referință trebuie circumscrisă normalității sociale, și nu exclusă prin evitare/ omisiune).

CHESTIONAR PRIVIND PERCEPȚIA CETĂȚENILOR DESPRE PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Nr. chestionar:

Cod Operator:

Bună ziua!

În această perioadă, în cadrul proiectului "Vocea noastră contează!", APDD - Agenda 21 derulează un sondaj în municipiile București, Buzău și Râmnicu Sarat, în vederea explorării opiniilor cetățenilor despre persoanele cu dizabilități în general, specific pentru persoanele cu dizabilități de vedere și auz, din comunitățile menționate. Scopul consultării este acela de promovare și afirmare a drepturilor omului pentru categoriile vulnerabile menționate, din perspectiva unor deziderate și valori comunitare (cunoaștere, conștientizare, recunoaștere, toleranță, susținere). Corelativ, obiectivele cercetării vizează identificarea nivelului de conștientizare a nevoilor și drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și validarea importanței unor propuneri menite să contribuie la respectarea acestor drepturi, în vederea afirmării sociale și fundamentării unor practici/ politici adecvate categoriilor de referință.

Studiul are un caracter descriptiv-exploratoriu, iar datele colectate prin acest chestionar respectă prevederile legale privind prelucrarea și protecția datelor cu caracter personal (Regulamentul (UE) nr. 679 din 27 aprilie 2016). Informațiile colectate sunt anonimizate și utilizate strict în context metodologic și statistic (referințe metodologice, tabele, reprezentări grafice). De altfel, chestionarul nu solicită date (particularizate) despre respondent (nu se solicită nume, prenume, semnătură), ci numai date sociodemografice (ex., vârstă, gen, statut ocupațional).

Având deplina convingere că opiniile dvs. se vor dovedi valoroase în succesul demersurilor noastre, vă rugăm să ne sprijiniți în completarea chestionarului de mai jos.

Vă mulțumim!

DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

1. În ce măsură cunoașteți drepturile persoanelor cu dizabilități?	c) într-o oarecare măsură;
a) în foarte mică măsură/ deloc;	d) într-o mare măsură;
b) în mică măsură;	e) într-o foarte mare măsură;

2. În ce măsură credeți că persoanele cu dizabilități își pot afirma drepturile lor în societatea românească?

a) în foarte mică măsură/ deloc;	c) într-o oarecare măsură;
b) în mică măsură;	d) într-o mare măsură;
	e) într-o foarte mare măsură;

3. În ce măsură următoarele bariere contribuie la lipsa de afirmare a drepturilor persoanelor cu dizabilități?

1 = în foarte mică măsură/ deloc; 2 = în mică măsură; 3 = într-o oarecare măsură; 4 = într-o mare măsură; 5 = într-o foarte mare măsură;

1. Atitudinea societății, în general;	1	2	3	4	5
2. Atitudinea fiecăruia dintre noi;					
3. Mediul de rezidență (urban/rural) al persoanelor cu dizabilități;					
4. Distanța (mare) față de un centru urban important;					
5. Mediul familial (optim sau neadecvat);					
6. Mediul educațional al persoanei cu dizabilități (școala, liceul, facultatea);					
7. Mediul ocupațional al persoanei cu dizabilități (locul de muncă);					
8. Cercul social, altul decât cel familial sau de rudenie;					

4. Care este nivelul de conștientizare al societății românești în ceea ce privește dreptul²⁰ la:

unde: 1 = nivel foarte scăzut de conștientizare; 5 = nivel foarte ridicat de conștientizare;

a) ocrotirea sănătății - prevenire, tratament și recuperare;	1	2	3	4	5
b) educație și formare profesională;					
c) ocuparea și adaptarea locului de muncă, orientare și reconversie profesională;					
d) asistență socială, respectiv servicii sociale și prestații sociale;					
e) locuință, amenajarea mediului de viață personal ambiant, transport, acces la mediul fizic, informațional și comunicațional;					
f) petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism;					
g) asistență juridică;					
h) facilități fiscale;					
i) evaluare și reevaluare prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedeplasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani;					

RESURSE ȘI FACTORI

5. Considerați că resursele alocate (financiare, materiale, umane) asigură/ nu:

Acord/ dezacord	Da	Nu	Nu sunt sigur
a) Promovarea și respectarea condiției persoanelor cu dizabilități;			
b) Respectarea egalității de șanse și de tratament;			
c) Participarea socială ²¹ ;			
d) Vizibilitatea socială a grupurilor vulnerabile;			
e) Accesul la anumite servicii publice/ facilități ²² ;			
f) Tratarea dizabilității ca parte a problematicei drepturilor omului;			
g) Afirmarea socială a persoanelor cu dizabilități			

6. În ce măsură următorii factori educaționali contribuie la integrarea copiilor cu dizabilități? (1 = în foarte mică măsură/ deloc; 2 = în mică măsură; 3 = într-o oarecare măsură; 4 = într-o mare măsură; 5 = într-o foarte mare măsură;)

Factori educaționali	1	2	3	4	5
a. Resursele de predare și învățare (de ex., programe, manuale, materiale didactice, auxiliare curriculare)					
b. Existența unor discipline în planurile-cadru (de ex: labiolectura, tehnica vorbirii, structurarea limbajului)					
c. Nivelul de cunoaștere privind existența unor școli speciale					
d. Nivelul de conștientizare privind importanța școlarizării (prevenirea analfabetismului, integrarea școlară ulterioară)					
e. Experiențele pozitive acumulate în învățământul de masă, înainte de integrarea în școlile speciale					

²⁰ Potrivit Legii nr. 448/2006, cu modificările și completările ulterioare, persoanele cu dizabilități- inclusiv nevăzătoare și cu deficiențe de auz - beneficiază de o serie de drepturi.

²¹ Activități culturale, sportiv-recreative, turism, participare la procesul electoral și participare la viață publică – ca membru sau ca voluntar, prin intermediul unor structuri asociative – fundații, asociații etc.

²² Existența unor interpreți la bănci, spitale, tribunal, amenajarea unor rampe etc.

ATITUDINI ȘI CONTRIBUȚII

7. În ce măsură sunteți de acord cu unele afirmații despre persoanele cu dizabilități, vehiculate uneori în spațiul social?: (1 = în foarte mică măsură/ deloc; 2 = în mică măsură; 3 = într-o oarecare măsură; 4 = într-o mare măsură; 5 = într-o foarte mare măsură;)

a) Persoanele cu dizabilități așteaptă mereu ajutorul celorlalți;	1	2	3	4	5
b) Persoanele cu dizabilități sunt o povară pentru cheltuielile statului;					
c) Persoanele cu dizabilități sunt incapabile;					
d) Persoanele cu dizabilități se plâng tot timpul că sunt excluse social;					
e) Persoanele cu dizabilități nu au acces pe câmpul muncii pentru că nu au calificările, abilitățile și competențele necesare;					

8. Fără a face judecăți de valoare asupra opțiunii exprimate, atitudinea dvs. privind drepturile persoanelor cu dizabilități este una:

- a) mai degrabă nefavorabilă;
- b) mai degrabă favorabilă;
- c) nu știu/ nu răspund;

9. În ce măsură ați accepta:

(pe fiecare linie în parte câte 2 cifre, de la 1 la 10, unde 1 - dezacord total, 10 - acord total;

Nr. ord.	Afirmații	Cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități	Cu persoane cu dizabilități
1.	Relații de căsătorie		
2.	Relații de prietenie		
3.	Să fiu vecin cu ei		
4.	Să fiu coleg		
5.	Să fiu locuitor al aceluiași cartier		
6.	Să fiu locuitor al aceluiași oraș		
7.	Să fiu locuitor al aceluiași județ		

10. Puteți furniza o propunere menită să contribuie la prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități?

a. Da ; b. Nu; - filtru → Treceți direct la DATE SOCIODEMOGRAFICE!

11. Dacă Da, formulați pe scurt, propunerea dumneavoastră! (în caseta de mai jos).

DATE SOCIODEMOGRAFICE:

Vârsta (în ani împliniți): **Sex:** a) masculin; b) feminin;

Nivel educațional (ultima formă de învățământ absolvită):

a. mai puțin de 10 clase;	d. facultate (scurtă sau lungă durată);
b. 10 clase/ școală profesională/ SAM;	e. studii de master;
c. liceu/ școala postliceală (studii medii);	f. studii postuniversitare - ex., doctorat/ școală postdoctorală;

Statut ocupațional:

1. Persoană inactivă / neocupată / activă ocupată:

A. Elev/ student/ masterand;	B. Pensionar;
C. Casnic(ă);	D. Șomer/ în căutarea unui loc de muncă;
E. Persoană ocupată în agricultura de subsistență sau în alte domenii (neremunerat / fără salariu permanent / zilier);	F. Persoană activă ocupată (ex., salariat, patron etc) → <u>filtru pentru pct. 2;</u>

2. Persoană activă ocupată în:

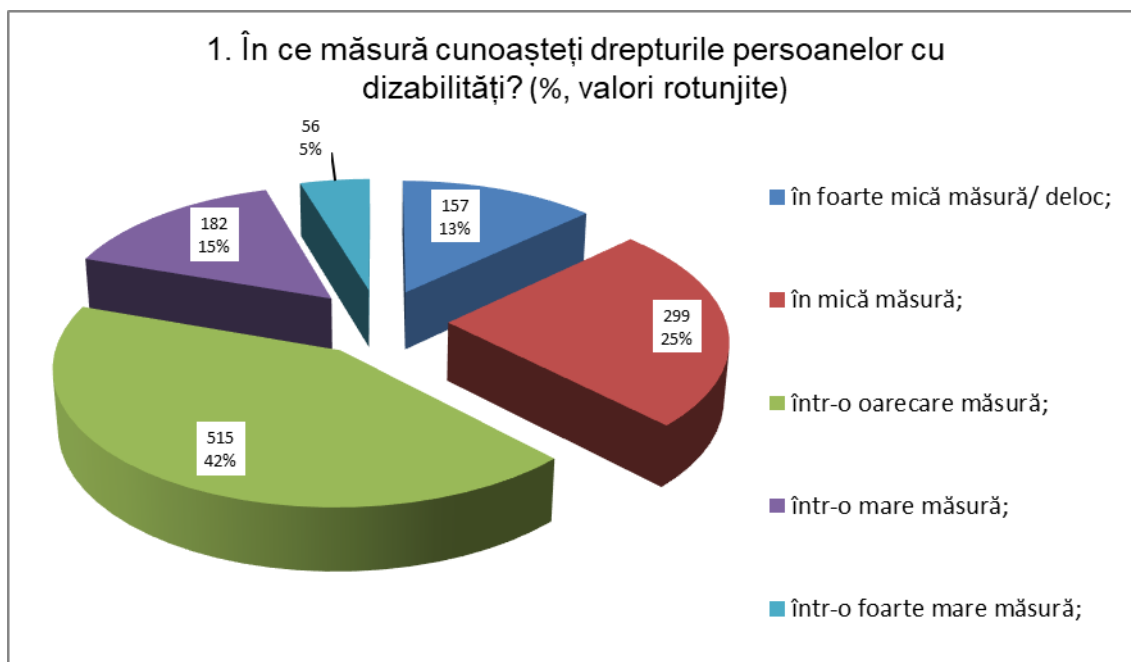
- a. sectorul public (ex., instituții/ autorități/ servicii publice, companii de stat);
- b. sectorul privat (ex., firme, companii private);
- c. sectorul neguvernamental (ex., asociații, fundații);

Domiciliul stabil este în:

- a) București;
- b) Buzău;
- c) Râmnicu Sărat;

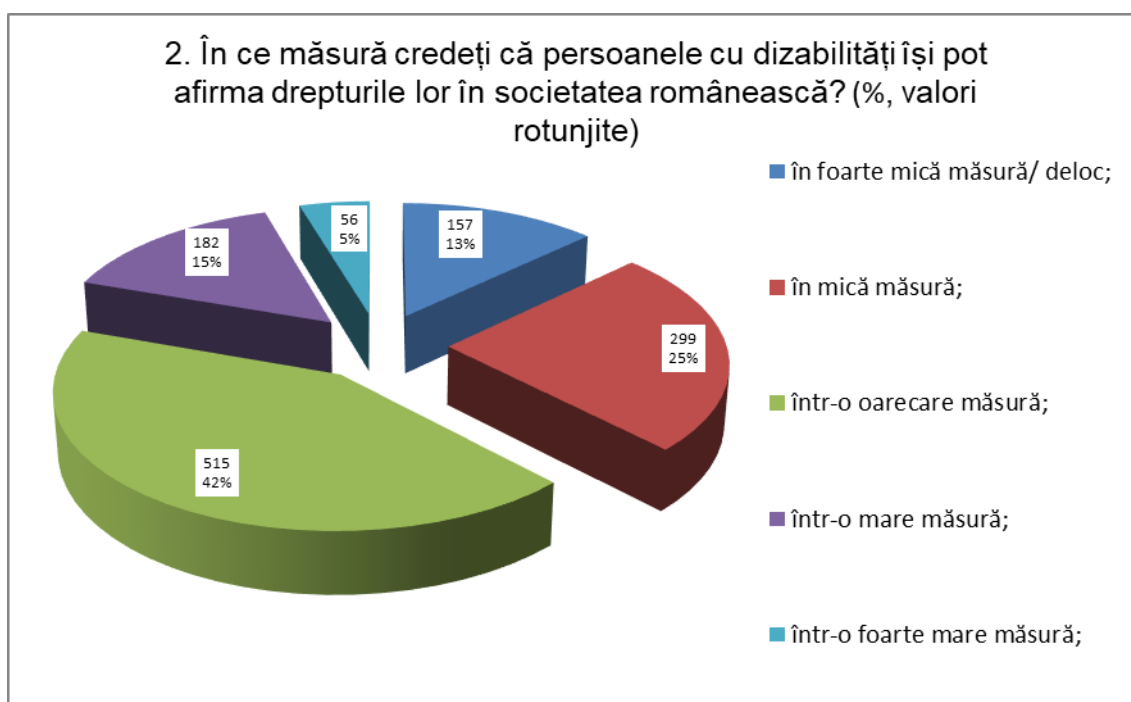
TABELE ȘI REPREZENTĂRI GRAFICE

Grafic 1

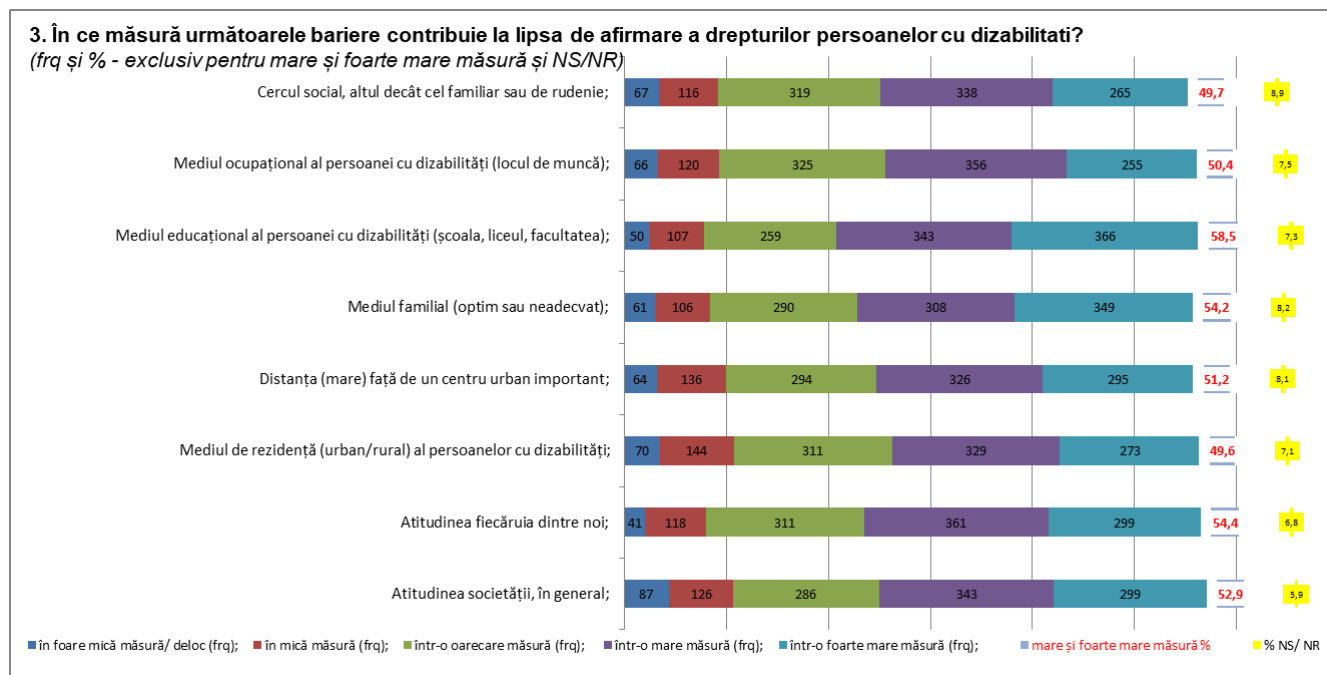
$N = 1209$, $NS / NR = 4$

Grafic 2

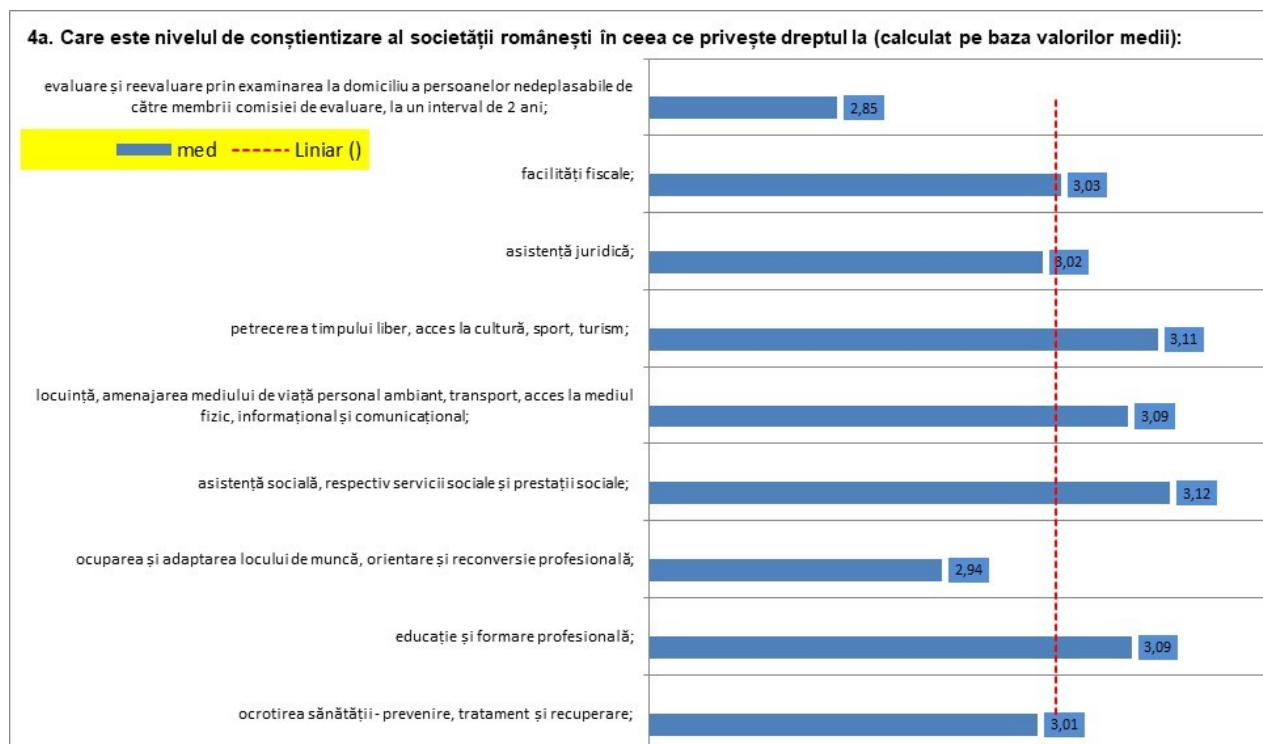

$N = 1211$, $NS / NR = 2$

Grafic 3

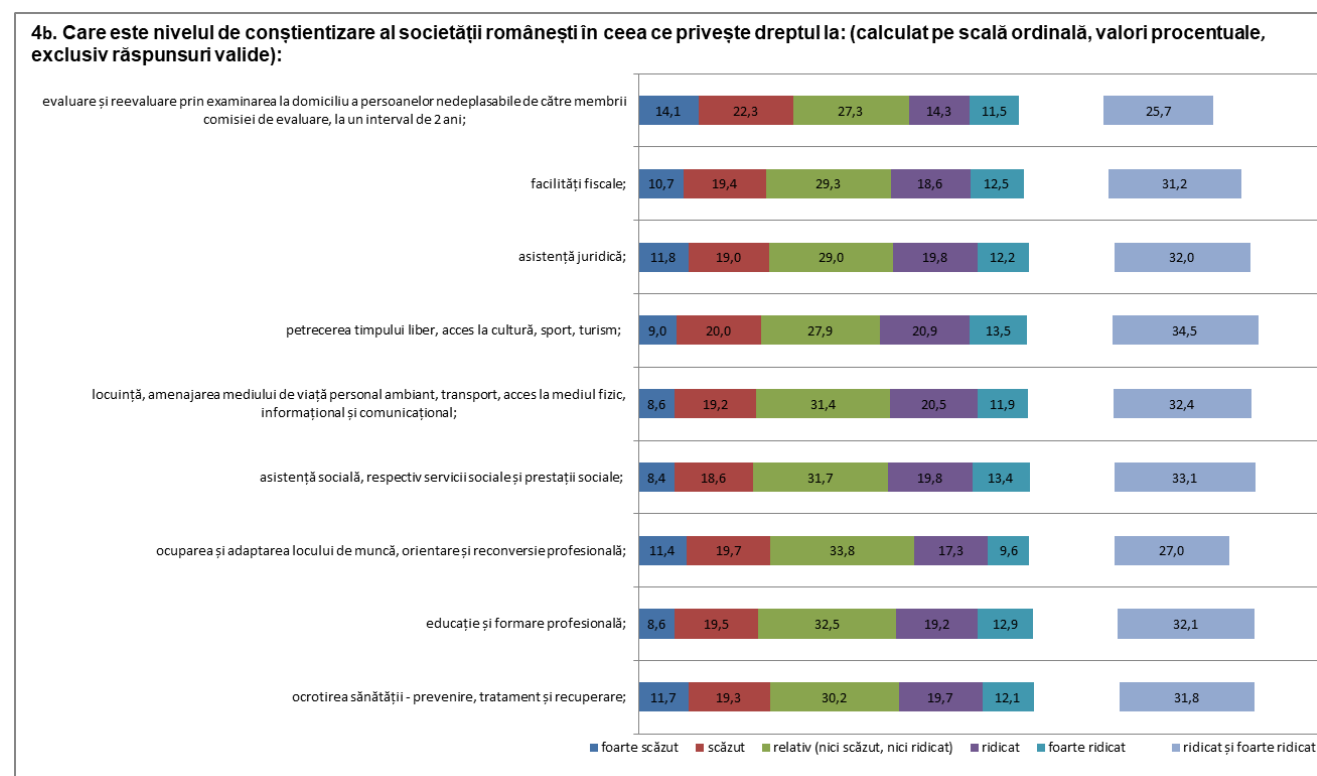

Grafic 4a

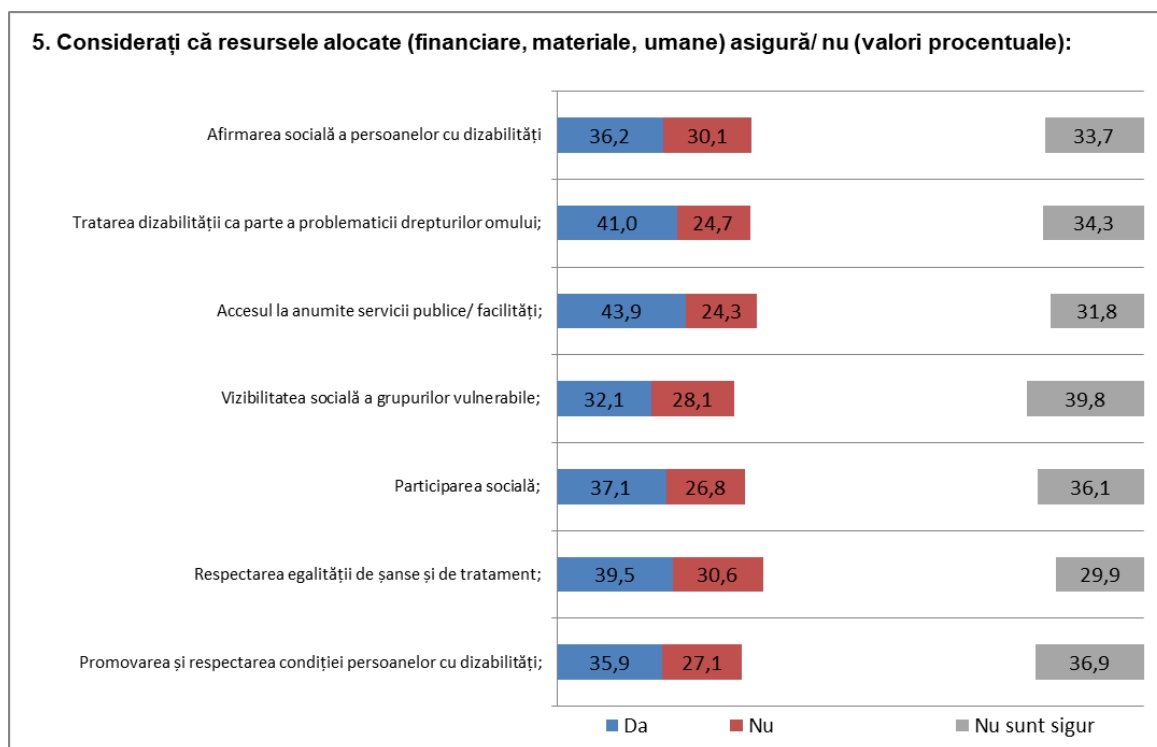
Rata nonrăspunsurilor (%) < [7,0 - 10,6]

Grafic 4b

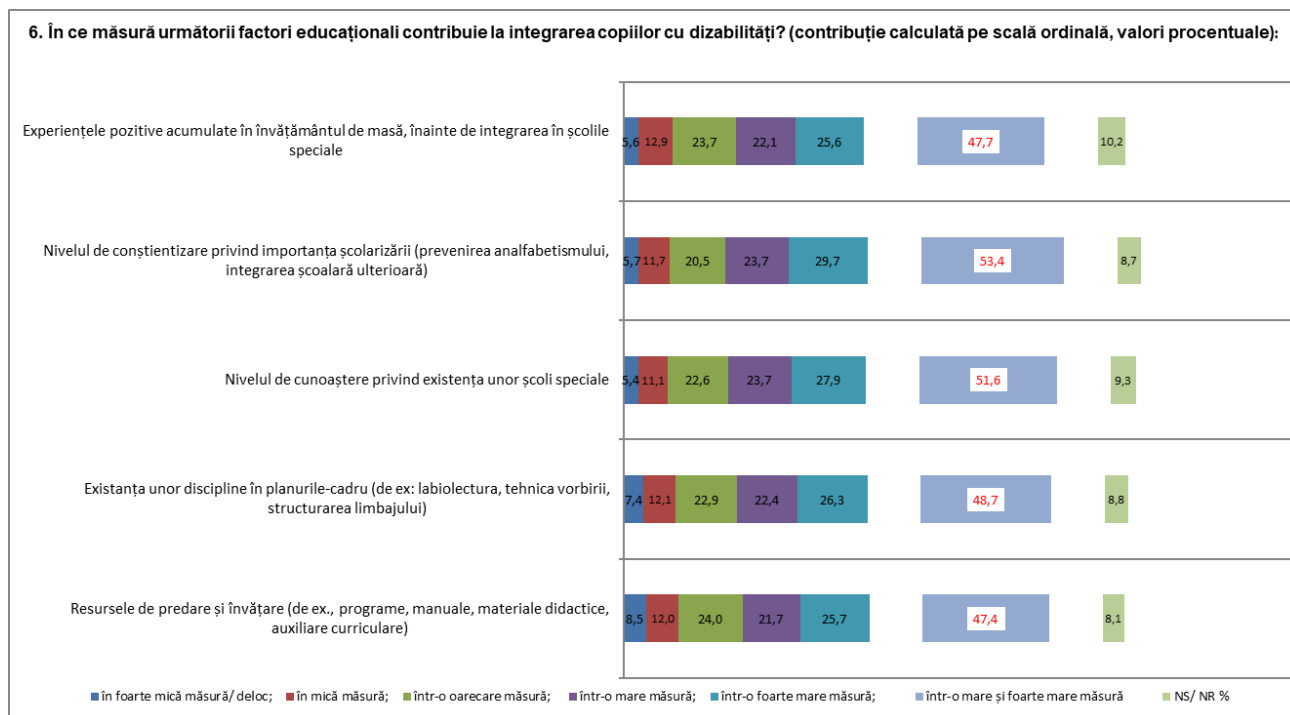
Rata nonrăspunsurilor (%) ∈ [7,0 - 10,6]

Grafic 5

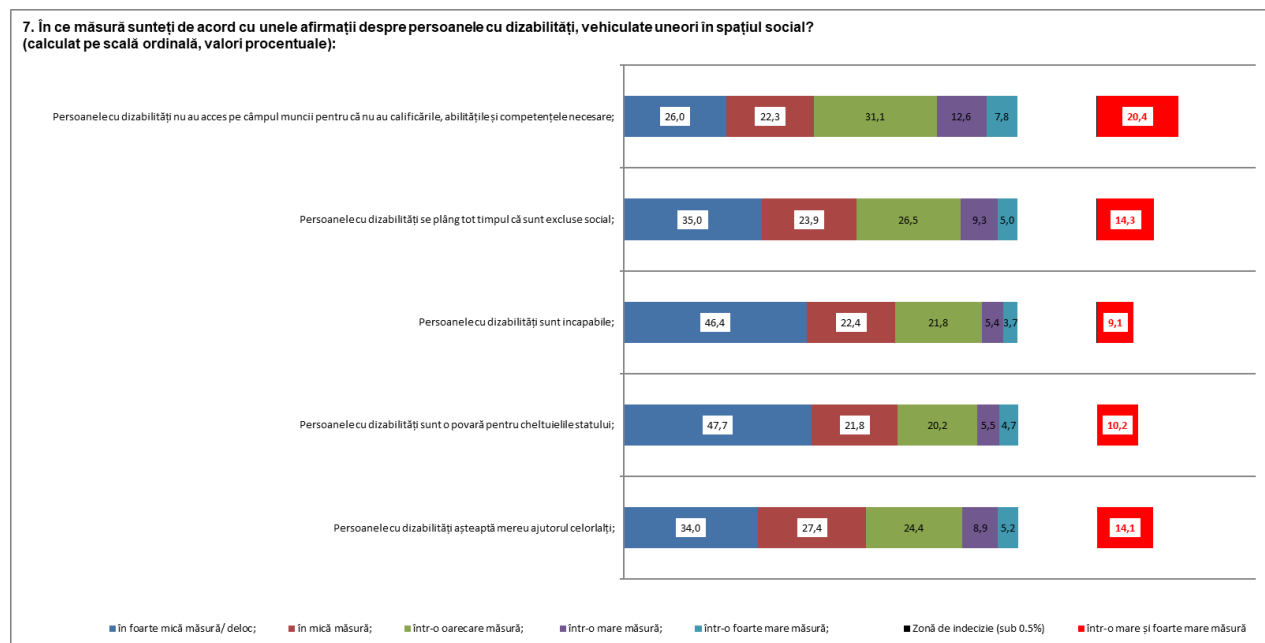

N = 1213

Grafic 6

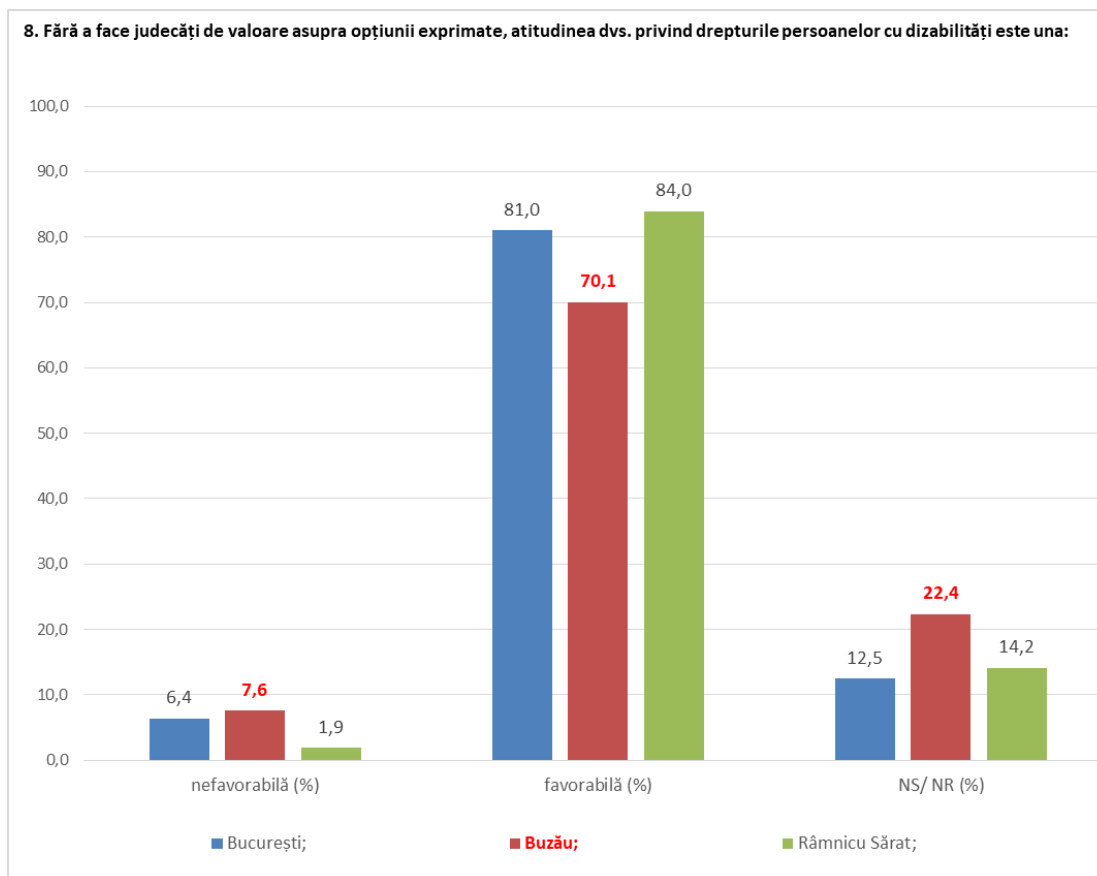

Grafic 7

Rata nonrăspunsurilor (%) $\in [0,1 - 0,2]$

Grafic 8

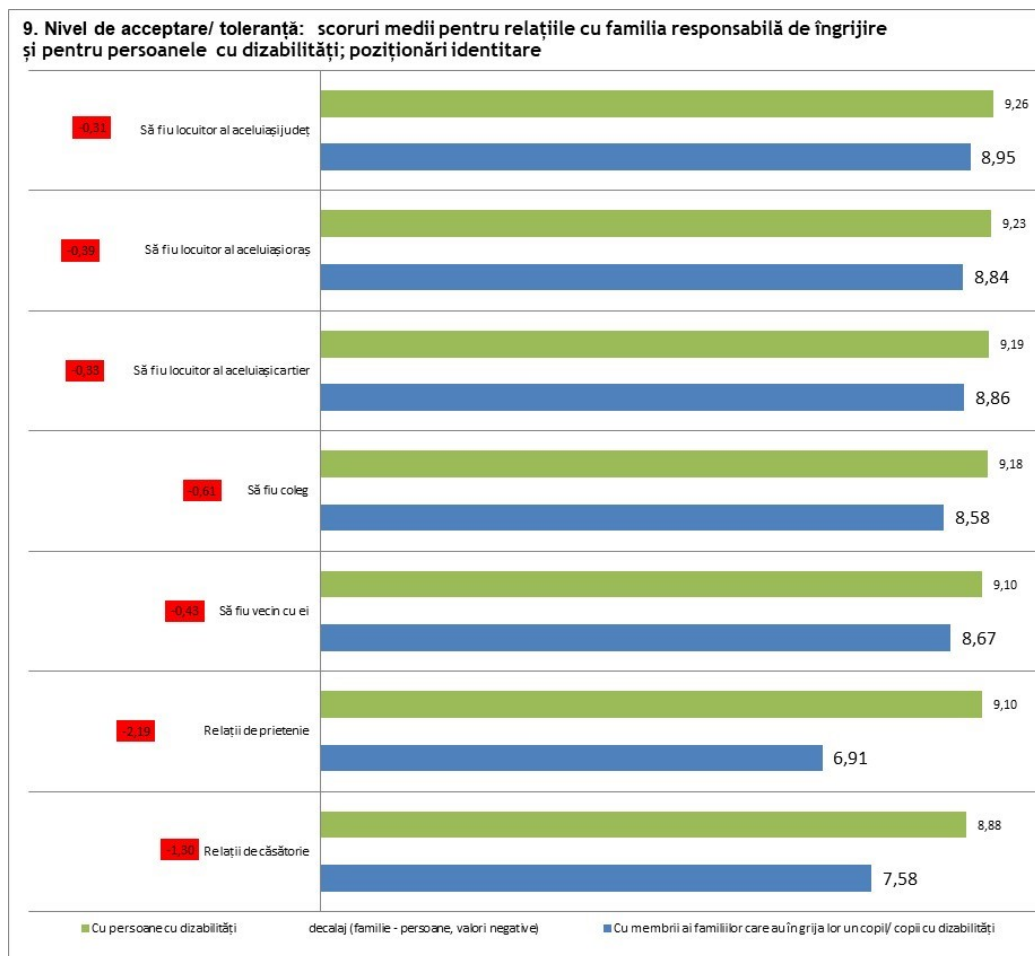

Atitudinea predominantă față de persoanele cu dizabilități/ Comunitatea	Pondere în eșantion (%)	nefavorabilă (%)	favorabilă (%)	NS/ NR (%)
București;	50,0	6,4	81,0	12,5
Buzău;	41,3	7,6	70,1	22,4
Râmnicu Sărat;	8,7	1,9	84,0	14,2
Total	100%			

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,195 ^a	2	,045
Likelihood Ratio	7,531	2	,023
Linear-by-Linear Association	,228	1	,633
N of Valid Cases	1010		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,12.

Grafic 9

Relații de căsătorie	Cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități	decalaj (familie - persoane, valori negative)	Cu persoane cu dizabilități
Relații de căsătorie	7,58	-1,30	8,88
Relații de prietenie	6,91	-2,19	9,10
Să fiu vecin cu ei	8,67	-0,43	9,10
Să fiu coleg	8,58	-0,61	9,18
Să fiu locuitor al aceluiași cartier	8,86	-0,33	9,19
Să fiu locuitor al aceluiași oraș	8,84	-0,39	9,23
Să fiu locuitor al aceluiași județ	8,95	-0,31	9,26

Nr. ord.	Afirmații	Cu membrii ai familiilor care au în grija lor un copil/ copii cu dizabilități	Cu persoane cu dizabilități
1	Relații de căsătorie	7,58	8,88
2	Relații de prietenie	6,91	9,10
3	Să fiu vecin cu ei	8,67	9,10
4	Să fiu coleg	8,58	9,18
5	Să fiu locuitor al aceluiași cartier	8,86	9,19
6	Să fiu locuitor al aceluiași oraș	8,84	9,23
7	Să fiu locuitor al aceluiași județ	8,95	9,26

Calcul pe baza scorurilor medii (scală de la 1 la 10.)

Analiza factorială aferentă întrebării nr. 9

Correlation Matrix							
	q9_1 familie - relatii de casatorie	q9_2 familie - relatii de prietenie	q9_3 familie - vecin	q9_4 familie - coleg	q9_5 familie - locuitor al aceluasi cartier	q9_6 familie - locuitor al aceluasi oras	q9_7 familie - locuitor al aceluasi judet
Correlation	q9_1 familie - relatii de casatorie						
	q9_2 familie - relatii de prietenie	,788					
	q9_3 familie - vecin		,620				
	q9_4 familie - coleg			,599			
	q9_5 familie - locuitor al aceluasi cartier				,536		
	q9_6 familie - locuitor al aceluasi oras					,523	
	q9_7 familie - locuitor al aceluasi judet						,485
Sig. (1-tailed)	q9_1 familie - relatii de casatorie						
	q9_2 familie - relatii de prietenie						
	q9_3 familie - vecin						
	q9_4 familie - coleg						
	q9_5 familie - locuitor al aceluasi cartier						
	q9_6 familie - locuitor al aceluasi oras						
	q9_7 familie - locuitor al aceluasi judet						

Correlation Matrix							
	Q9_1 persoane cu dizabilitati - relatii de casatorie	Q9_2 persoane cu dizabilitati - relatii de prietenie	Q9_3 persoane cu dizabilitati - vecin	Q9_4 persoane cu dizabilitati - coleg	Q9_5 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi cartier	Q9_6 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi oras	Q9_7 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi judet
Correlation	Q9_1 persoane cu dizabilitati - relatii de casatorie						
	Q9_2 persoane cu dizabilitati - relatii de prietenie	,828					
	Q9_3 persoane cu dizabilitati - vecin	,817					
	Q9_4 persoane cu dizabilitati - coleg	,881					
	Q9_5 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi cartier	,886					
	Q9_6 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi oras	,894					
	Q9_7 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi judet	,825					
Sig. (1-tailed)	Q9_1 persoane cu dizabilitati - relatii de casatorie						
	Q9_2 persoane cu dizabilitati - relatii de prietenie						
	Q9_3 persoane cu dizabilitati - vecin						
	Q9_4 persoane cu dizabilitati - coleg						
	Q9_5 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi cartier						
	Q9_6 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi oras						
	Q9_7 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi judet						

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,863
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	8526,194
	df	21
	Sig.	0,000

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,939
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	11862,523
	df	21
	Sig.	0,000

Total Variance Explained									
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,060	72,285	72,285	5,060	72,285	72,285	4,029	57,551	57,551
2	1,053	15,042	87,327	1,053	15,042	87,327	2,084	29,776	87,327
3	,302	4,318	91,645						
4	,216	3,081	94,726						
5	,162	2,316	97,042						
6	,121	1,726	98,768						
7	,086	1,232	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained						
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6,083	86,903	86,903	6,083	86,903	86,903
2	,335	4,780	91,684			
3	,186	2,661	94,345			
4	,132	1,879	96,224			
5	,098	1,396	97,620			
6	,089	1,269	98,889			
7	,078	1,111	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotated Component Matrix ^a		
	Component	
	1	2
q9_1 familie - relatii de casatorie	,346	,875
q9_2 familie - relatii de prietenie	,206	,928
q9_3 familie - vecin	,834	,384
q9_4 familie - coleg	,822	,401
q9_5 familie - locuitor al aceluasi cartier	,915	,233
q9_6 familie - locuitor al aceluasi oras	,909	,236
q9_7 familie - locuitor al aceluasi judet	,912	,198
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
a. Rotation converged in 3 iterations.		

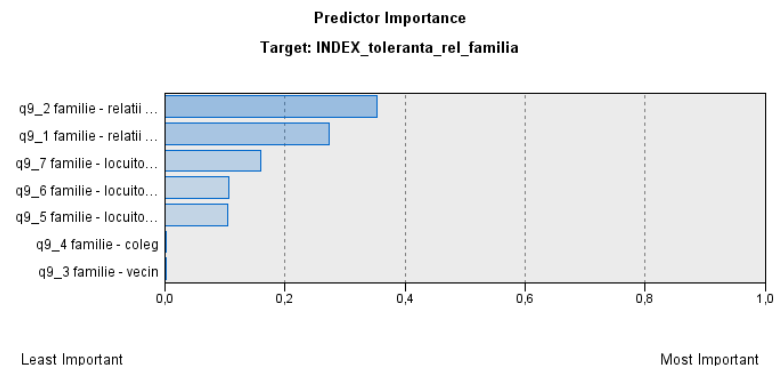
9. În ce măsură ați accepta relațiile (...) cu persoanele cu dizabilități?

Există o singură componentă principală, iar rotirea factorilor nu a fost posibilă. Analiza factorială nu a fost validată. Indexul aferent relații cu persoanele cu dizabilități se va calcula exclusiv pe baza mediilor.

Statistics				Correlations				One-Sample Statistics & One-Sample Test (Test Value = 50)					
		INDEX_toleranta_rel_familia	INDEX_toreranta_rel_pers_cu_dizabilitati			INDEX_toleranta_rel_familia	INDEX_toreranta_rel_pers_cu_dizabilitati		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Sig. (2-tailed)
N	Valid	1167	1156	INDEX_toleranta_rel_familia	Pearson Correlation	1	,810**	INDEX_toleranta_rel_familia	1167	8,3331	1,96817	,05761	p < 0.01
	Missing	46	57		Sig. (2-tailed)		,000	INDEX_toreranta_rel_pers_cu_dizabilitati	1156	9,1358	1,78060	,05237	
Mean		8,33	9,14	INDEX_toreranta_rel_pers_cu_dizabilitati	N	1167	1150						
Median		9,0000	10,0000		Pearson Correlation	,810**	1						
Mode		10,00	10,00		Sig. (2-tailed)	,000							
Std. Deviation		1,96817	1,78060		N	1150	1156						
Skewness		-1,561	-2,685	**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).									
Std. Error of Skewness		,072	,072										
Kurtosis		2,372	7,204										
Std. Error of Kurtosis		,143	,144										

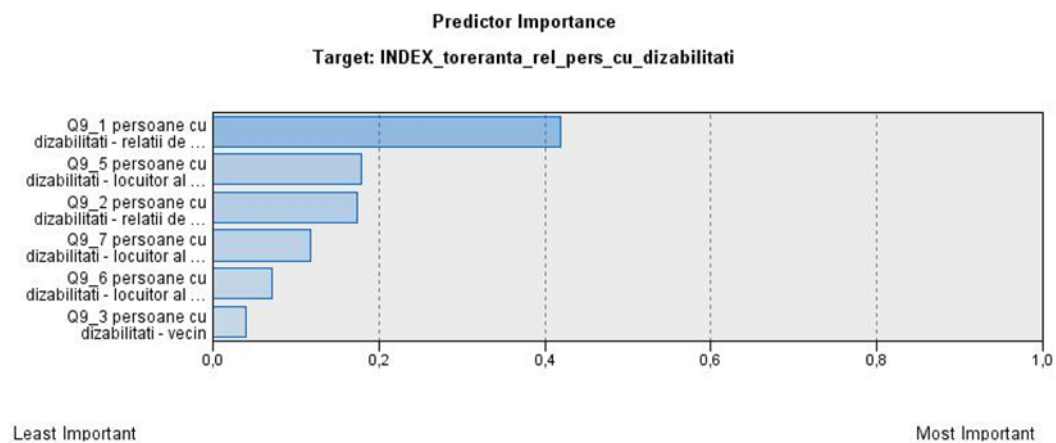
Model explicativ - contributori ai toleranței prin raportare la Index - relația cu membrii familiilor

Type	X	Y	V4	Predictor (replicabil)
continuous	33.944	7	q9_2_membrii_familiiilor_transformed q9_2 familie - relatii de prietenie	
continuous	12.554	6	q9_1_membrii_familiiilor_transformed q9_1 familie - relatii de casatorie	
continuous	0.2918	5	q9_7_membrii_familiiilor_transformed q9_7 familie - locuitor al aceleiasi judet	
continuous	0	4	q9_6_membrii_familiiilor_transformed q9_6 familie - locuitor al aceleiasi oras	
continuous	0.2918	3	q9_5_membrii_familiiilor_transformed q9_5 familie - locuitor al aceleiasi cartier	
continuous	12.554	2	q9_4_membrii_familiiilor_transformed q9_4 familie - coleg	
continuous	33.944	1	q9_3_membrii_familiiilor_transformed q9_3 familie - vecin	X

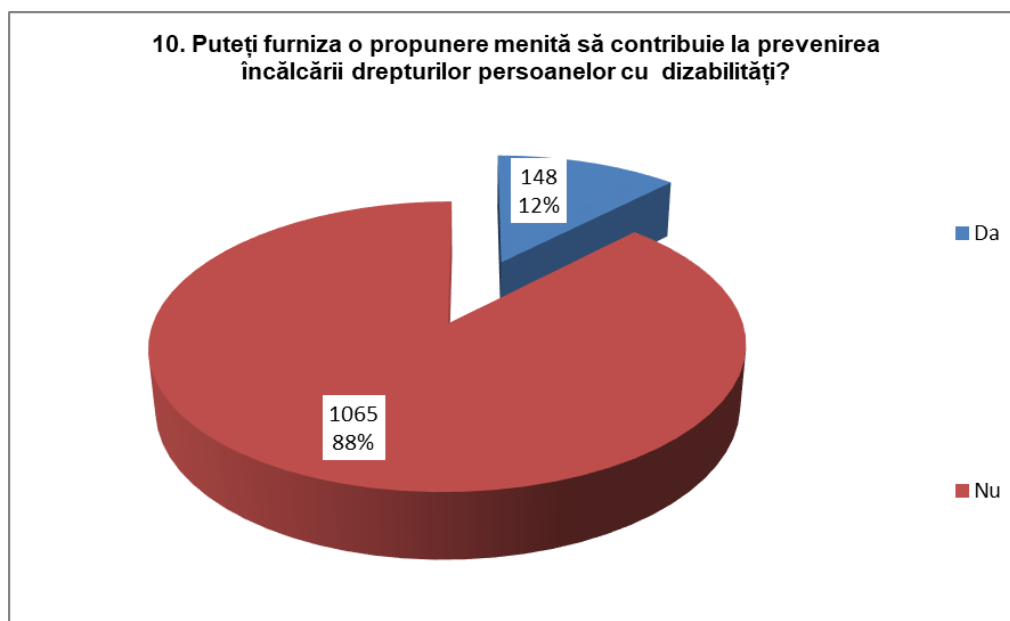

Model explicativ - contributori ai toleranței prin raportare la Index - relația cu persoane cu dizabilități

Type	X	Y	V4	Predictor (replicabilitate)
continuous	26.834	6	Q9_1_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_1 persoane cu dizabilitati - relatii de casatorie	
continuous	0.8038	5	Q9_5_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_5 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi cartier	
continuous	0.0839	4	Q9_2_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_2 persoane cu dizabilitati - relatii de prietenie	
continuous	0.0839	3	Q9_7_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_7 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi judet	
continuous	0.8038	2	Q9_6_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_6 persoane cu dizabilitati - locuitor al aceluasi oras	
continuous	26.834	1	Q9_3_PERSOANE_CU_DIZABILITATI_transformed Q9_3 persoane cu dizabilitati - vecin	

Grafic 10

Lista integrală a recomandărilor furnizate - menite să contribuie la prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități:

- *Ca persoanele cu dizabilități să își știe foarte bine drepturile pentru a ști când li se încalcă.*
- *Convenția marchează trecerea de la modelul medical la un model social bazat pe drepturile omului. Convenția stabilește că persoanele cu dizabilități trebuie să se bucure de aceleași drepturi ale omului ca orice altă persoană și că trebuie să primească aceleași oportunități pentru a participa deplin ca parteneri cu rol egal în toate domeniile vieții.*
- *Un număr de urgență pentru persoanele cu dizabilități.*
- *Să fie respectate prevederile legale în vigoare.*
- *Persoanele cu dizabilități au șanse egale cu noi și ar trebui să aibă măcar aceleași, dacă nu, chiar mai multe oportunități decât noi. PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI SUNT TOT OAMENI! NU ESTE VINĂ LOR CĂ AU ÎNTÂMPINAT UN NECAZ MAJOR ÎN VIAȚĂ!*
- *Implementarea unui proiect care să pedepsească acele cazuri în care se fac discriminări de orice fel asupra persoanelor cu dizabilități!*
- *Poate ne-ar ajuta să intrăm în contact cu persoane cu dizabilități, să discutăm, să ieșim pur și simplu. Sau poate să luăm contact cu cineva, fără să știm că are o dizabilitate (în cazul în care nu este ceva foarte vizibil), să ne facem o părere și abia apoi să aflăm că are o dizabilitate, să vedem că sigur nu ne încurcă cu nimic să luăm contact cu cineva de genul.*
- *Să beneficieze de aceleași drepturi ca toată lumea.*
- *Atitudinea pozitivă a oamenilor din jur.*
- *Informare încă din școala generală.*
- *Fiecare persoană indiferent de sex/orientare sexuală, culoare/rasă sau dizabilități are drepturi egale cu toți ceilalți oameni /cetățeni.*
- *Propunerea mea pentru prevenirea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități este normalizarea acestor probleme și susținerea acestor persoane prin echipamente*

medicale sau educarea oamenilor către acceptare și integrarea oamenilor în această societate.

- Persoanele cu dizabilități necesită o mai mare promovare în mediile online, nu doar în scopuri de întraajutorare, ci prin promovarea abilităților lor, a calităților și valorilor lor intrinsece, dar și extrinsece.
- Ridicarea nivelului de educație al oamenilor asupra persoanelor cu dizabilități. La școală ar trebui să se vorbească despre aceste lucruri, despre toleranță, despre acceptare, despre ajutor. Avem nevoie de spirit civic!
- Am putea începe prin a privi persoanele cu dizabilități ca pe niște oameni normali, simpli, semenii ai noștri; am putea începe prin a-i respecta!! RESPECT! De respectul ăsta este mare nevoie. Nu pot să cred că există măcar întrebarea 9, mai ales, e strigător la cer! Nu este atât de greu să fim respectuoși, să le dăm ocazia să se exprime, să-i ajutăm la nevoie, să fim oameni, până la urmă și să le respectăm întâi drepturile, să le dăm șansele de care orice cetățean fără dizabilități privilegiază.
- Pedepsa cu închisoarea pentru încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Elevii cu dizabilități ar trebui să fie ascultați, înțeleși și să nu mai fie excluși din mediul social, prin organizarea unor conferințe, proiecte etc.
- Accesibilizarea tuturor clădirilor conform standardelor existente.
- Mai multă empatie din partea celorlalți.
- Educație și informație privind persoanele cu dizabilități pentru a trezi empatia și respectul celor din jurul lor.
- Egalitate de șanse.
- Materiale informative și propuneri legislative pt încurajarea și respectarea drepturilor acestor persoane.
- O lege.
- Participarea societății în activități în comun.
- Fără actele care expiră dizabilitatea.
- Să fie pedepse mai aspre pentru cei care își bat joc de persoanele cu handicap.
- Implicare mai mare a fiecăruia dintre noi.
- FACILITĂȚI MAI MULTE PT. PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI.
- Se impune necesitatea intensificării controalelor asupra asociațiilor, ONG-urilor, instituțiilor, agențiilor, cadrelor medicale și în plan de învățământ în vederea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Consider că este nevoie de mai multă conștientizare cu privire la existența acestor persoane și nevoilor lor. Majoritatea oamenilor consideră persoanele cu dizabilități persoane care nu pot fi integrate în societate însă fiecare are rolul său și consider că îi putem ajuta mai bine să și-l găsească și să și-l îndeplinească.
- Contribuția statului și să acorde o mai mare atenție practica persoanelor cu dizabilități.
- Simplificarea formalităților cu privire la dosarul de pensie și prelungirea perioadei de valabilitate a deciziei de pensionare pentru aceste persoane, de la 2 ani la cel puțin 5 ani.
- Mediatizare îmbunătățită prin mijloace media de persoane cu dizabilități care s-au integrat, de acțiuni făcute pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.
- Educarea timpurie a copiilor în acest sens, campanii de conștientizare.
- Să se facă mai mult Marketing, Publicitate, PR în această direcție.
- Copiii cu dizabilități să fie integrați în școli și grădinițe obișnuite.
- Să îi ajutăm mai mult.
- Implementarea unor programe de asistență socială menite să ajute persoanele cu dizabilități;
- Educația societății;

- *Bugetul pentru instituțiile specializate ale Statului să fie majorat iar controlul folosirii acestuia să fie verificat periodic.*
- *Mi se par o povară aceste evaluări. De exemplu: tatăl meu a suferit un AVC ischemic și este într-o stare foarte delicată. Este de la sine înțeles că nu se mai poate ameliora nimic și că ne așteptăm la ce e mai rău. De ce tot aceste evaluări periodice în condițiile în care e clar că e o boală degenerativă?!*
- *Tragere la răspundere civilă a persoanelor care nu respectă drepturile persoanelor cu dizabilități. Educația în școli și în familie.*
- *Îmbunătățirea infrastructurilor de acces și măsuri pentru adaptarea locurilor de muncă în funcție de tipul de dizabilitate!*
- *Normalizarea lor. Sunt oameni ca noi toți. Doar au o cale mai grea în viață. Mai multe job-uri accesibile. Mai multă publicitate care să normalizeze această realitate a lumii în care trăim ca să fie văzuți ca oameni, nu mai puțin oameni.*
- *O conștientizare socială aprofundată a drepturilor și egalității de șanse a persoanelor cu dizabilități; implementarea unor programe educaționale finanțate de stat, etc.*
- *Integrare socială din partea comunității și din partea statului. Statul trebuie să acorde o importanță deosebită acestor persoane, întrucât ele sunt cele mai discriminate în societate.*
- *Din punctul meu de vedere, persoanele care încalcă aceste drepturi trebuie pedepsite drastic.*
- *Mai multă atenție din partea conducătorilor, cârmuitorilor.*
- *Să se construiască diferite clădiri și spații special amenajate pentru persoanele cu dizabilități.*
- *Persoanele cu dizabilități să aibe centre speciale pentru ei.*
- *Acceptarea drepturilor și includerea lor în societate.*
- *Oamenii cu dizabilități ar trebui tratați la fel ca niște oameni fără dizabilități.*
- *Să luăm totul de la rădăcină. Copiii trebuie să învețe că un alt copil cu dizabilități nu este inferior cu nimic, ci e diferit. Viața e ca roata norocului, nu decidem cum ne naștem, unde și când, dar putem decide să fim mai buni cu ceilalți din jurul nostru. Educație în privința oricărui grup social defavorizat oferă o schimbare în timp a societății. Noi putem fi schimbarea.*
- *În general includerea și adoptarea în mediul social și politic public, nu ca fapt forțat sau o impunere morală pentru că este vorba de o persoană din societate, nu un caz caritabil.*
- *Merită aceleași drepturi.*
- *Societatea civilă să includă asociații, fundații, persoane juridice care să se ocupe de asigurarea de asistență juridică în apărarea drepturilor lor.*
- *Ajutorul oferit din partea celorlalți oameni pentru a se implica în societatea umană cu ușurință.*
- *Există deja anumite legi care au reglementat drepturile persoanelor cu dizabilități însă, în foarte multe cazuri, acestea nu sunt respectate dar nici nu se urmărește respectarea lor! Personal aș modifica latura care presupune sancțiuni și aș suplimenta numărul celor care ar trebui să urmărească aplicarea acestor legi, astfel încât conștientizarea în rândul populației, fie ea și impusă, să poată crește.*
- *Cadrul legislativ să susțină, să ocrotească și să acorde mai multe șanse persoanelor cu Dizabilități.*
- *O “campanie” de informare în care să se explice nevoia persoanelor cu dizabilități și pentru ca ceilalți să știe cum să se comporte cu o astfel de persoană.*
- *Alocarea mai multor fonduri pentru tratamente și recuperare.*
- *Orice încălcare a drepturilor să fie pedepsită conform unui Cod special, care să fie elaborat împreună cu reprezentanții noștri.*

- *Promovarea intensă a drepturilor persoanelor cu dizabilități.*
- *Mai mult respect și renunțarea la prejudecăți.*
- *Legi mai dure și o responsabilitate socială mai mare.*
- *Acces la educație de masă pt persoanele cu dizabilități.*
- *Propunerea mea este să se găsească canele de comunicare, chiar și digitale, "obligatorii" la locul de muncă, în învățământ etc. astfel încât să putem fi educați în acest sens, să fie cunoscute și înțelese aceste drepturi și extrem de important este ca noua generație să fie informată astfel încât să poată fi integrată în societate o persoană cu dizabilități fără să mai existe bariere preconcepute despre aceste persoane. Mă bucur că am participat la acest sondaj și sper să pot ajuta pe viitor la astfel de proiecte!*
- *Mai multă înțelegere.*
- *Adaptarea infrastructurii rutiere pentru persoanele cu dizabilități, investiții în refacerea accesului în instituții publice și mijloace de transport. Promovarea de inițiative pentru conștientizarea fenomenului pentru integrarea în societate a acestor persoane.*
- *Informarea TV în primetime a drepturilor persoanelor cu dizabilități.*
- *Amenzi.*
- *Restructurarea instituției ce se ocupă cu drepturile persoanelor cu dizabilități.*
- *E problema ANPPCM.*
- *Obligativitatea tuturor stațiilor de transport în comun să asigure accesul persoanelor cu dizabilități.*
- *Mediatizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în primul rând pentru informarea persoanelor în cauză sau a familiilor /reprezentanților acestora dar și pentru conștientizare în rândul populației în general. (valabil și pentru informarea în rândul copiilor, pentru a crește gradul de integrare și acceptare a persoanelor cu dizabilități).*
- *Stabilirea unor programe (de ex. prin ONG-uri) de integrare și de sprijin a persoanelor cu dizabilități atât în comunitate (programe social -culturale, sportive, etc.) cât și la locul de muncă (suplimentar programelor subvenționate de stat).*
- *Atragerea de fonduri pt facilitarea accesului la dispozitive care ameliorează gradul de handicap al persoanelor.*
- *Stabilirea și publicarea unor sancțiuni în cazul nerespectării drepturilor.*
- *Controlul implementării normelor europene în ceea ce privește accesul persoanelor cu dizabilități la diverse programe, produse, servicii.*
- *Educație specifică pentru ciclul primar și gimnazial.*
- *Rampe de acces în toate instituțiile (în unghiul și lungimea potrivite), degajarea trotuarelor și a căilor de acces, interpreți pentru persoane cu dizabilități de auz sau vorbire, schimbarea legislației privind acordarea prelungirii certificatelor pentru dizabilități care în mod cert nu se mai recuperează (e.g. membre amputate, paralizie cerebrală), servicii sociale de suport accesibile, etc.*
- *Toleranță din partea celor din jur, educarea copiilor de acasă și școală de la vârste fragede.*
- *Educație participativă.*
- *Tinerii din ziua de astăzi ar trebui să iasă în față și să își spună nevoile, să ajute oamenii cu dizabilități să se realizeze pe plan social.*
- *Să fie date amenzi celor care încalcă drepturile persoanelor cu dizabilități.*
- *Să fie date amenzi celor care încalcă drepturile persoanelor cu dizabilități.*
- *Oamenii cu dizabilități trebuie să aibe drepturi ca și ceilalți.*
- *Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.*
- *Să se cunoască și respecte drepturile acelor persoane.*

- Cunoașterea drepturilor acestora.
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Cunoașterea drepturilor lor.
- Toate persoanele cu dizabilități merită drepturi egale.
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Persoanele cu dizabilități trebuie să fie respectate și egale cu restul oamenilor, propun educația în școli cu privire la comportamentul nostru față de acești oameni cu dizabilități.
- Ar trebui să ne punem în locul lor și să ne gândim că am putea fi noi sau o pers dragă nouă și să-i ajutăm.
- Propun ca persoanele cu probleme/dizabilități, să fie susținute prin toate căile posibile, să fie angajate în societățile statului, tocmai pt a beneficia de impozitele pe sănătate și să fie susținute pe tot parcursul vieții. Nimeni nu este vinovat pentru problemele lor dar cu toții suntem vinovați pentru nerezolvarea acestora !
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Înființarea mai multor instituții pentru ei.
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Să se acorde în totalitatea lor drepturile și libertățile cetățenești asupra acestor persoane și un surplus de ajutor atât financiar cât și prin mijlocul unor programe sociale care să includă spre exemplu copiii cu adhd, autism.
- Să se actualizeze sistemul de învățământ încât să fie mult mai pliant pentru cei cu dizabilități.
- Ar fi de ajutor ca oamenii cu dizabilități să fie primiți în cât mai multe școli normale, ori locuri de muncă. Astfel, consider eu că societatea nu i-ar mai privi cu "ochi rai" și ar putea să le înțeleagă nevoile.
- Să cunoaștem mai bine tipurile de dizabilități.
- Schimbarea mentalității persoanelor și a guvernării.
- Ajutor mai mult din partea statului.
- Să cunoaștem mai bine drepturile persoanelor cu dizabilități.
- Să fie tratați la fel ca orice altă persoană de către toate grupurile sociale.
- Toți suntem egali!
- Să cunoaștem mai bine drepturile persoanelor cu dizabilități.
- Din punctul meu de vedere, dacă ne-am strădui să învățăm, să ne informăm mai mult sau să acceptăm mai mult între noi, aceste mici diferențe care apar între un om complet sănătos și unul cu dizabilități ar deveni insesizabile. Deci, propunerea mea este să ne axăm mai mult pe educarea noii generații, chiar și a celei existente.
- Să cunoaștem mai bine drepturile și problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități.
- Să fie tratați la fel ca orice altă persoană de către toate grupurile sociale.
- Educație în masă și măsuri impuse de autorități în acceptarea drepturilor, accesabilizarea spațiilor publice, din care enumăr transport, parcuri, străzi etc.
- Acțiuni de informare referitoare la facilități, măsuri realiste impuse de stat, conștientizarea tineretului în școli referitor la problemele persoanelor cu dizabilități.
- Vizibilitatea mai mare din partea statului, atât a măsurilor pozitive (de exemplu, sprijinirea ONG-uri, material, mediatic), cât și a celor negative (de exemplu, penalități mai mari/rapide/precise/direcționate pentru încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități).
- Cunoașterea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Amenzi celor care nu respectă legislația.

- *Autoritățile publice să prezinte la vedere pe site-ul instituției un plan anual exact cu activități pentru integrarea persoanelor cu dizabilități și lunar să prezinte tot pe site progresul celor propuse pe acel an.*
- *Autoritățile administrației publice locale și centrale să monitorizeze constant respectarea drepturilor să sancționeze drastic încălcările.*
- *Rampe de acces în toate instituțiile publice și spațiile comerciale.*
- *Lifturi la toate stațiile de metrou.*
- *Autobuze și tramvaie care permit accesul persoanelor cu dizabilități.*
- *Asistență telefonică gratuită și acces la consiliere juridică gratuită privind exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.*
- *Folosirea unor mijloace menite să faciliteze integrarea mai ușoară a persoanelor cu dizabilități.*
- *O legislație care să protejeze persoanele cu dizabilități.*
- *Rampe de acces în toate instituțiile publice și spațiile comerciale.*
- *Domeniul legislativ să prevadă sancțiuni ferme în acord cu Constituția României în cazul discriminării persoanelor cu dizabilități și să încurajeze fiscal angajatorul care angajează persoane cu dizabilități.*
- *Creșterea gradului de conștientizare cu privire la integrarea deplină a persoanelor cu dizabilități în societate.*
- *Conform legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, angajatorii - persoane juridice publice sau private- au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați, lucru care nu se realizează.*
- *Oamenii cu nevoi speciale au nevoie de încurajarea noastră.*
- *Să normalizăm problemele acestor persoane, suntem singurii care îi pot ajuta.*
- *Toate drepturile persoanelor cu dizabilități trebuie cunoscute și expuse. Cât mai multă lume trebuie să știe și să respecte aceste drepturi ce țin de societatea în care trăim.*
- *Tratarea persoanelor cu dizabilități ca orice persoană normală și productivă deoarece indiferent de dizabilități, tot există un lucru sau mai multe lucruri pe care acea persoană le poate face la fel de bine sau mai bine decât alți oameni, cu dizabilități sau fără.*
- *Să li se ofere mai multe posibilități de a se integra în societate.*
- *Obligativitatea tuturor stațiilor de transport în comun să asigure accesul persoanelor cu dizabilități.*
- *Sanționări ale instituțiilor și persoanelor care încalcă drepturile acestor persoane.*
- *Stimulente pentru cei care au inițiative privind integrarea socială, educațională, economică a persoanelor cu dizabilități.*
- *Da, să se înființeze mai multe centre pentru aceștia.*

*Nu au fost operate reformulări!

DATE SOCIODEMOGRAFICE

Eșantion neprobabilistic. N = 1213 respondenți

Vârsta (în ani împliniți):	medie	stdev	normalitate
persoane care au vârsta.....	34	15,9	distribuția nu este normală
NS/ NR = 5			
Categorii de vârstă	nr	%	
tineri până în 35 ani inclusiv	694	57,5	
adulți (36-64 ani)	448	37,1	
65 ani și peste	66	5,5	
	1208	NS/ NR = 5	
Sex:	nr	%	
a) masculin;	466	38,5	
b) feminin;	744	61,5	
	1210	NS/ NR = 3	
Nivel educațional (ultima formă de învățământ absolvită):	nr	%	
a. mai puțin de 10 clase;	34	2,8	
b. 10 clase/ școală profesională/ SAM;	116	9,7	
c. liceu/ școala posticeală (studii medii);	560	46,9	
d. facultate (scurtă sau lungă durată);	331	27,7	
e. studii de master;	109	9,1	
f. studii postuniversitare – ex., doctorat/ școală postdoctorală;	45	3,8	
	1195	NS/ NR = 18	
Statut ocupațional:			
1. Persoană inactivă / neocupată / activă ocupată:	nr	%	
A. Elev/ student/ masterand;	494	59,5	
B. Pensionar;	101		
C. Casnic(ă);	52		
D. Șomer/ în căutarea unui loc de muncă;	44		
E. Persoană ocupată în agricultura de subsistență sau în alte domenii (neremunerat / fără salariu permanent / zilier);	29		
F. Persoană activă ocupată (ex., salariat, patron etc) → filtru pentru pct. 2;	490	40,5	
	1210	NS/ NR = 3	
2. Persoană activă ocupată în:	nr	%	
a. sectorul public (ex., instituții/ autorități/ servicii publice, companii de stat)	234	47,8	
b. sectorul privat (ex., firme, companii private);	244	49,8	
c. sectorul neguvernamental (ex., asociații, fundații);	12	2,4	
	490		
Domiciliul stabil este în:	nr	%	
a) București;	606	50,0	
b) Buzău;	501	41,3	
c) Râmnicu Sărat;	106	8,7	
	1213		

[www.agenda21.org.ro/vocea noastra conteaza](http://www.agenda21.org.ro/vocea_noastra_conteaza)

Facebook: VoceaNoastraConteaza

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org